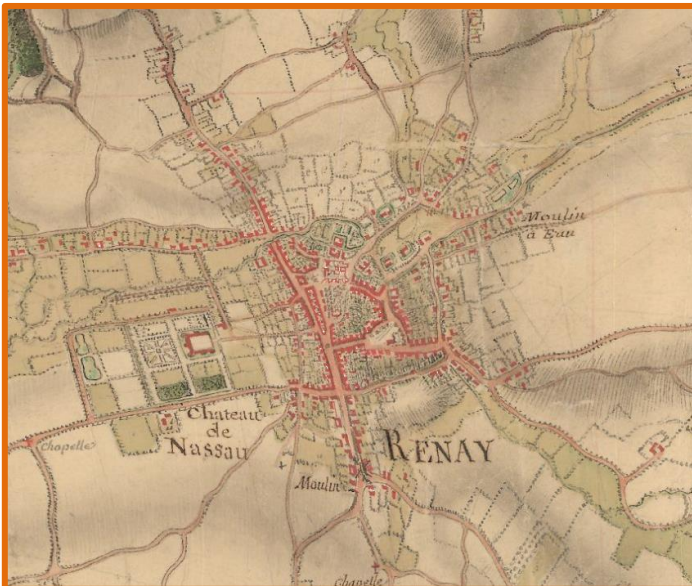

ARCHEOLOGIENOTA RONSE – OUDE VESTEN

J. CLAESEN & N. GEELEN

JUNI 2022

Titel
Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Ronse – Oude Vesten

Auteur(s)
Jan Claesen & Niels Geelen

Projectnummer
2022F276

Plaats en datum
Kortenaken, juni 2022

Reeks en nummer
ARCHEBO rapport 2022F276
ISSN 2034-5615

© 2022 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoekopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	7
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	7
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	8
2.2	<i>Toekomstige situatie.....</i>	10
3	Bureauonderzoek	14
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	14
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	23
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen.....</i>	26
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	34
4	Resultaten bureauonderzoek	36
4.1	<i>Algemeen</i>	36
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	36
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	38
4.4	<i>Programma van maatregelen.....</i>	40
5	Bibliografie	41
6	Figurenlijst.....	42
7	Plannenlijst.....	43

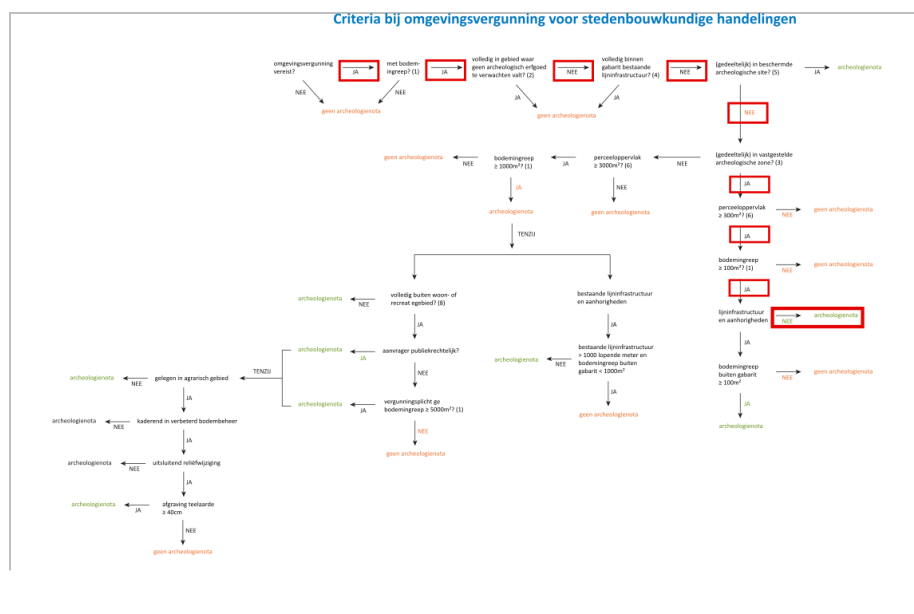
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

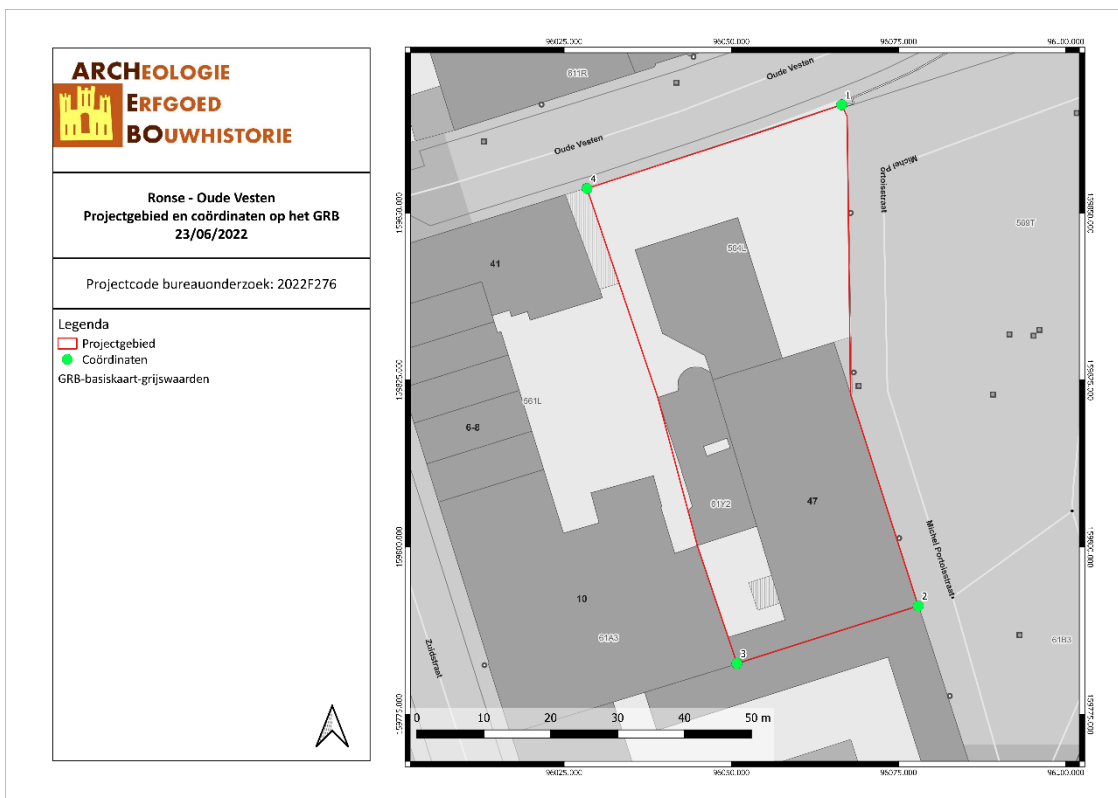
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Oude Vesten in Ronse. De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de bouw van 3 nieuwe appartementsgebouwen met ondergrondse parkeergarage. Het projectgebied ligt deels binnen een vastgestelde archeologische zone en heeft een oppervlakte van ca. 2363 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in juni 2022 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

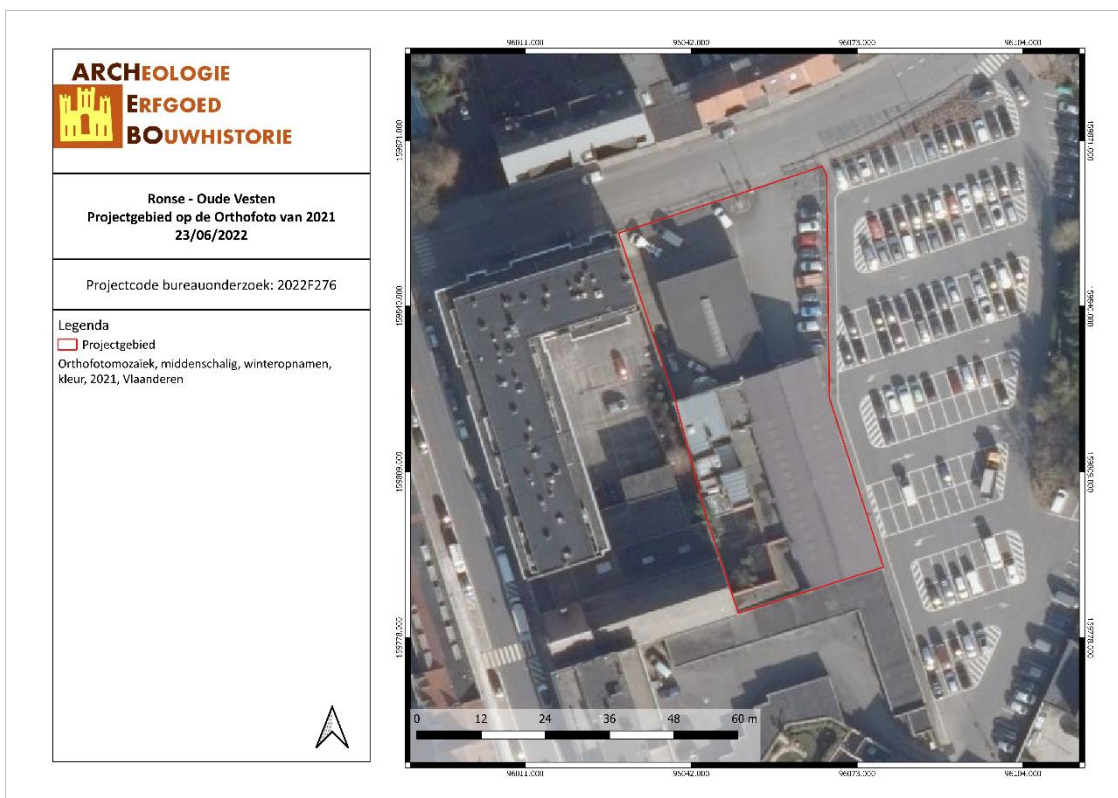
Administratieve fiche																									
Naam site:	Ronse – Oude Vesten																								
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem																								
Ligging:	Oost-Vlaanderen, Ronse, Oude Vesten 47																								
Kadaster:	Ronse, afdeling 3, sectie E, percelen 564L, 61Y2																								
Coördinaten:	<table> <tr> <td>1</td> <td>X</td> <td>96066.53</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>159866.15</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>X</td> <td>96077.97</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>159791.20</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>X</td> <td>96050.83</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>159782.56</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>X</td> <td>96028.42</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>159853.64</td> </tr> </table>	1	X	96066.53		Y	159866.15	2	X	96077.97		Y	159791.20	3	X	96050.83		Y	159782.56	4	X	96028.42		Y	159853.64
1	X	96066.53																							
	Y	159866.15																							
2	X	96077.97																							
	Y	159791.20																							
3	X	96050.83																							
	Y	159782.56																							
4	X	96028.42																							
	Y	159853.64																							
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaeken																								
Projectcode bureauonderzoek:	2022F276																								
Projectleiding:	Jan Claesen																								
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014																								
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever																								
Grootte projectgebied:	Ca. 2363 m ²																								
Uitvoeringsperiode:	juni 2022																								
Reden van de ingreep	Sloop bestaande bebouwing, bouw appartementsblokken met ondergrondse kelders																								
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.																								
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, Ronse, verstoring, archeologische zone																								

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

ROOU/22/06/23/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2021 (Geopunt, 2022)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien er nog geen zekerheid is over het bekomen van de omgevingsvergunning en de bestaande bebouwing nog gesloopt moet worden. De afbraak mag slechts gebeuren tot op het maaiveld. Bij sloopwerkzaamheden onder het maaiveld dient een erkend archeoloog aanwezig te zijn.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

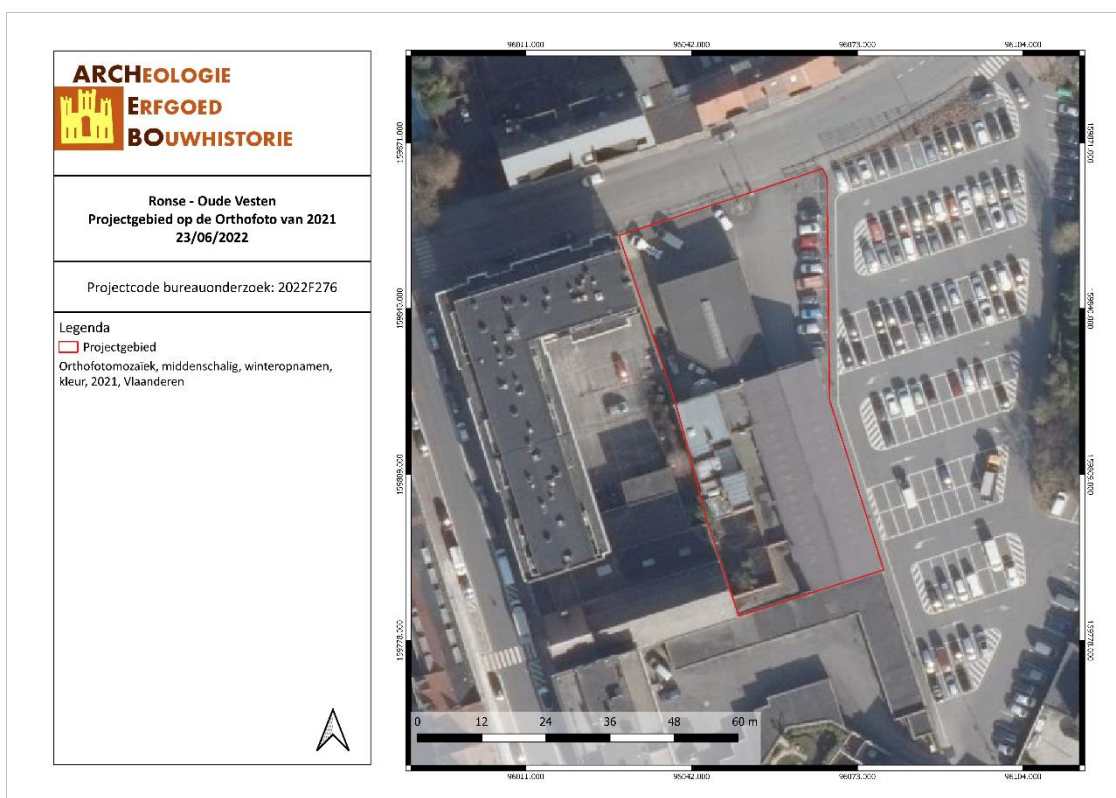
2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied grenst in het noorden aan de Oude Vesten en in het oosten aan een groot parkeerterrein. Ten zuiden en westen staan andere gebouwen.

Het projectgebied is voor een groot deel bebouwd met een garage aan de straatkant, een hangar/bedrijfsgebouw aan de oostzijde en enkele andere gebouwen, vermoedelijke de woning bij de garage, met binnenplaats aan de westzijde. De niet bebouwde delen in het noorden zijn verhard en in gebruik als parking. Het is onbekend of de bestaande gebouwen over kelders beschikken of hoe diep deze gebouwen gefundeerd zijn.

Op het gewestplan valt het projectgebied volledig binnen woongebied.

ROOU/22/06/23/3 - Digitale aanmaak

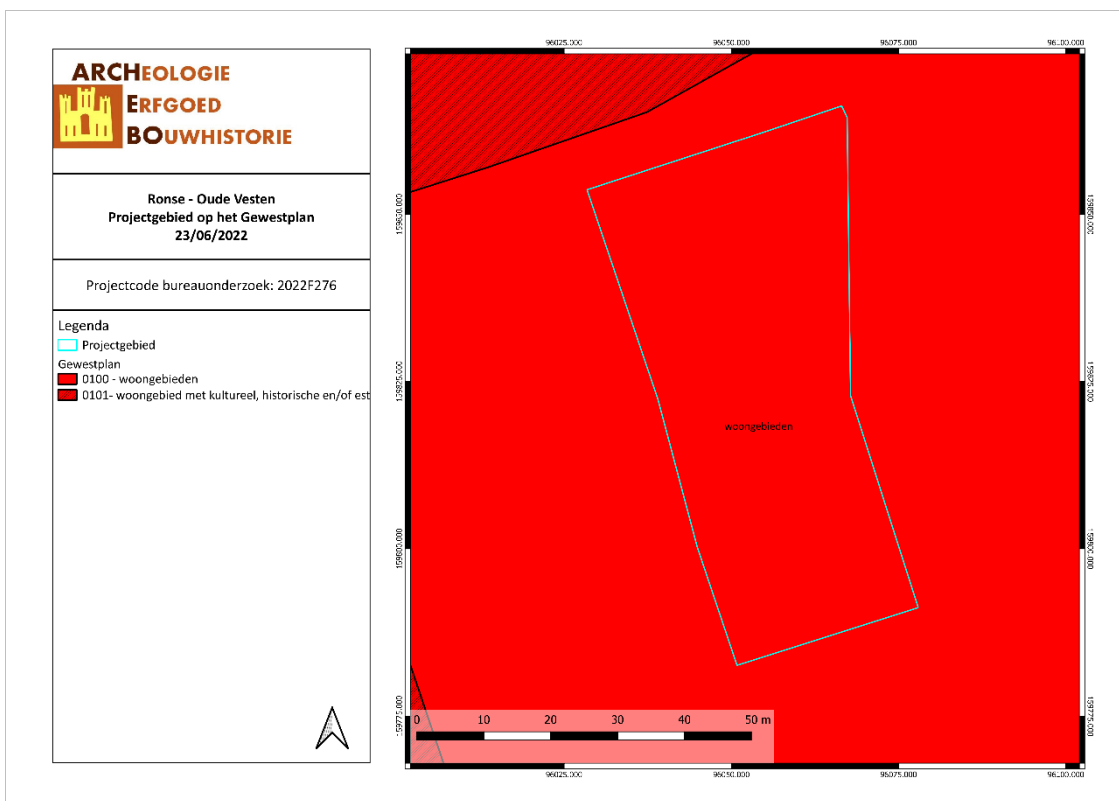
Figuur 4: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2021 (Geopunt, 2022)

Figuur 5: Huidige toestand met garage en paring vanaf de Oude Vesten in het noorden (Google Street View, 2021)

Figuur 6: Huidige toestand met hangar/bedrijfsgebouw vanaf de parking in het oosten (Google Street View, 2019)

ROOU/22/06/23/4 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2022)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De bestaande bebouwing zal volledig gesloopt worden.

Binnen het projectgebied worden drie appartementsblokken gepland. Blok A zal zich in het noorden van het projectgebied, langs de Oude Vesten, bevinden. Blok B komt in het oosten van het terrein te liggen, langs de bestaande parking. Blok C tenslotte is kleiner en komt in de meest zuidwestelijke hoek van het projectgebied te liggen. Tussen de drie gebouwen wordt een pad in waterdoorlatende klinkers aangelegd, de rest wordt ingericht als groene zone/tuinzone.

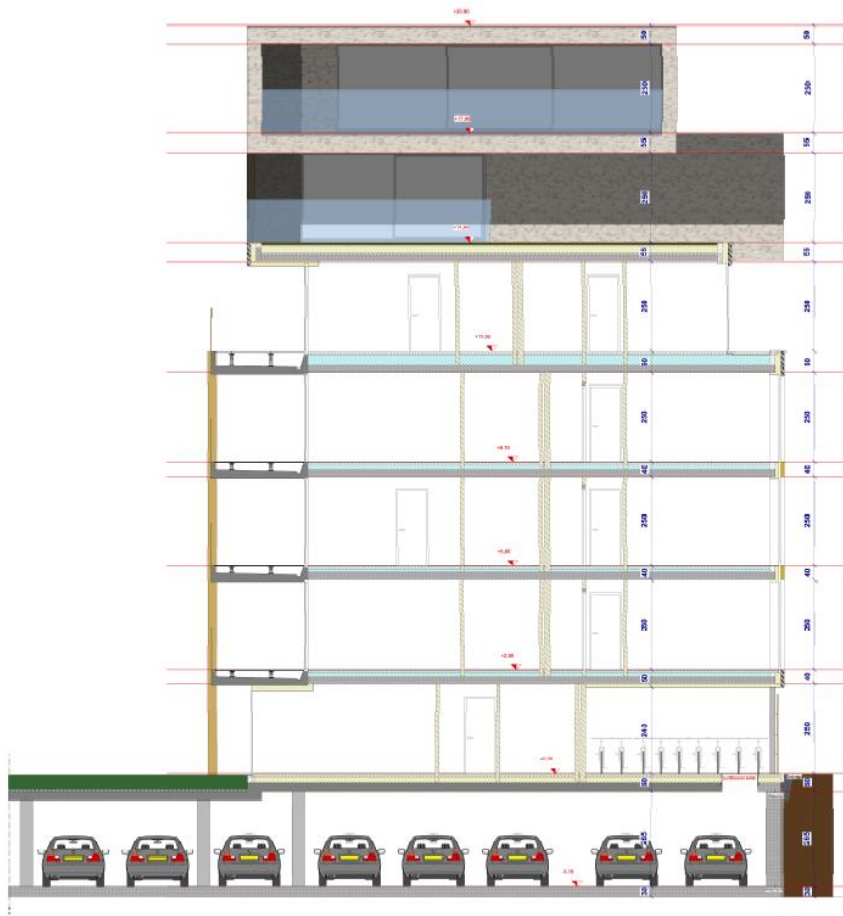
Onder bijna het volledige projectgebied wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien. Enkel in het oosten zijn er twee kleine zones die niet onderkelderd worden. De ingang van de parkeergarage ligt in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. De diepte van deze parkeergarage, inclusief fundering, bedraagt 3,45 m -mV.

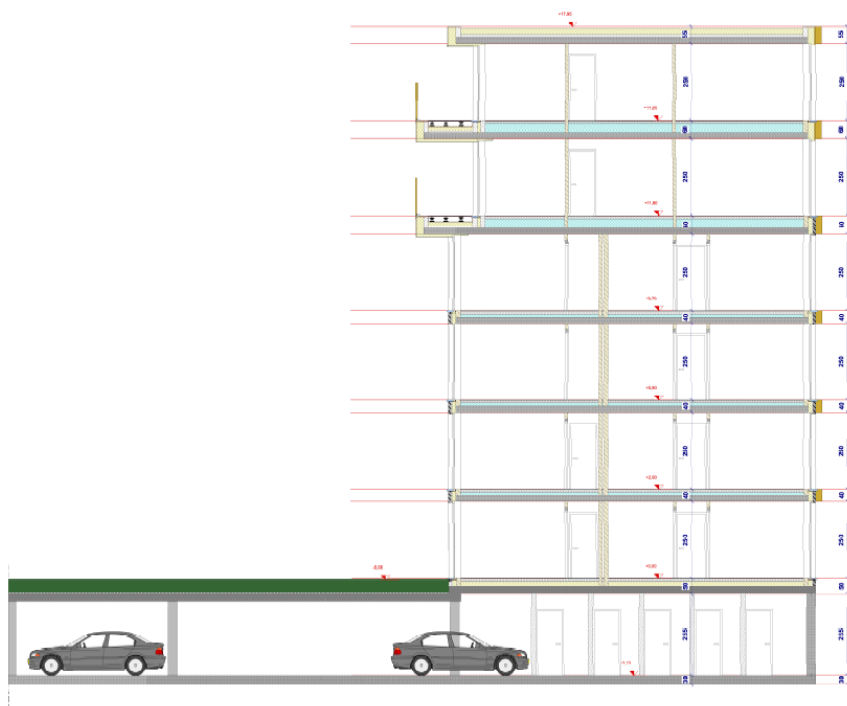
Figuur 8: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2022)

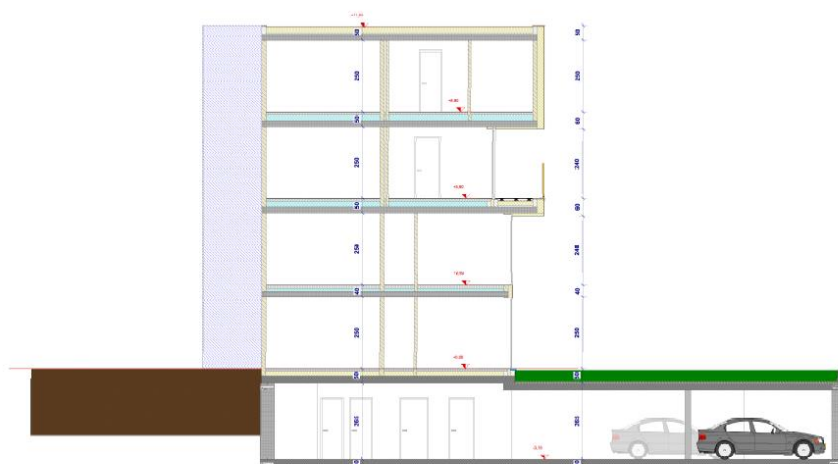
Figuur 9: Kelderplan (opdrachtgever, 2022)

Figuur 10: Snede blok A (opdrachtgever, 2022)

Figuur 11: Snede blok B (opdrachtgever, 2022)

Figuur 12: Snede blok C (opdrachtgever, 2022)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefererde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

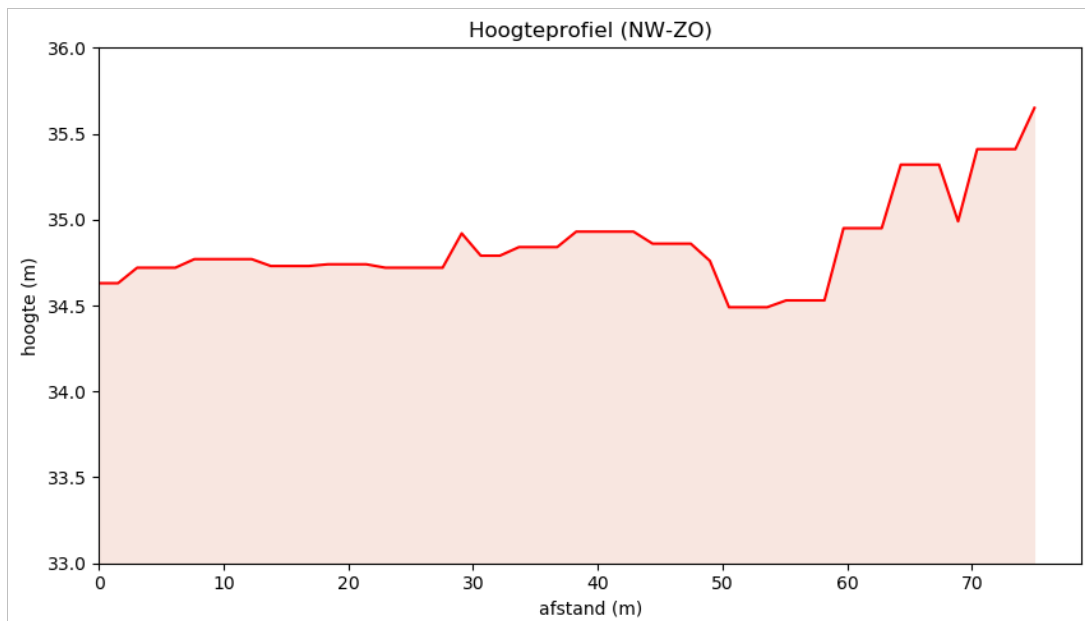
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

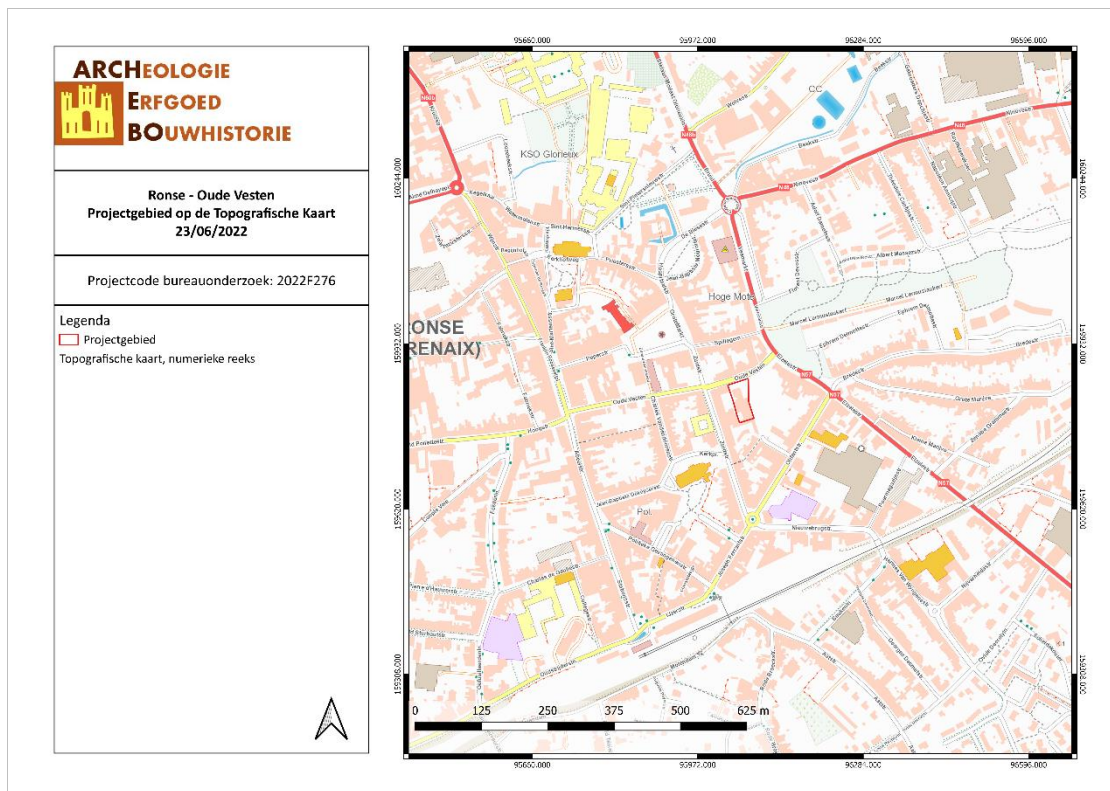
Het projectgebied grenst in het noorden aan de Oude Vesten en is gelegen in Ronse (Oost-Vlaanderen). Ronse grenst aan de gemeenten Kluisbergen, Maarkedal, Ellezelles, Frasnes-les-Avaing en Mont-de-l'Enclus.

Het projectgebied ligt in een dal tussen twee heuvels ten zuiden en noordoosten. Mogelijk lag er hier een thans verdwenen waterloop die richting de Molenbeek stroomde. Op de quartairgeologische kaart 1/50.000 valt het projectgebied binnen Holocene fluviatiele afzettingen, dus het is zeker niet uitgesloten dat er hier een waterloop lag. Op de oudere cartografische bronnen zoals de Villaret- en Ferrariskaarten stroomt er inderdaad een rivier in dit dal. De dichtstbijzijnde waterloop is de Molenbeek die ca. 300 m ten noorden van het projectgebied door de kern van de stad Ronse stroomt. De hoogte van het projectgebied stijgt van 34,5 m TAW in het noordwesten naar 35,6 m TAW in het zuidoosten.

Gezien de topografische ligging in een thans droog dal tussen twee heuvels, waar voorheen vermoedelijk wel een rivier stroomde (fluviatiele afzettingen t.h.v. het projectgebied op de quartairgeologische kaart 1/50.000), wordt de kans op het aantreffen van een steentijd artefactensite eerder laag ingeschat omdat dit gebied in een te natte zone lag. Steentijdsites worden eerder op (hellingen van) de omliggende heuvels verwacht.

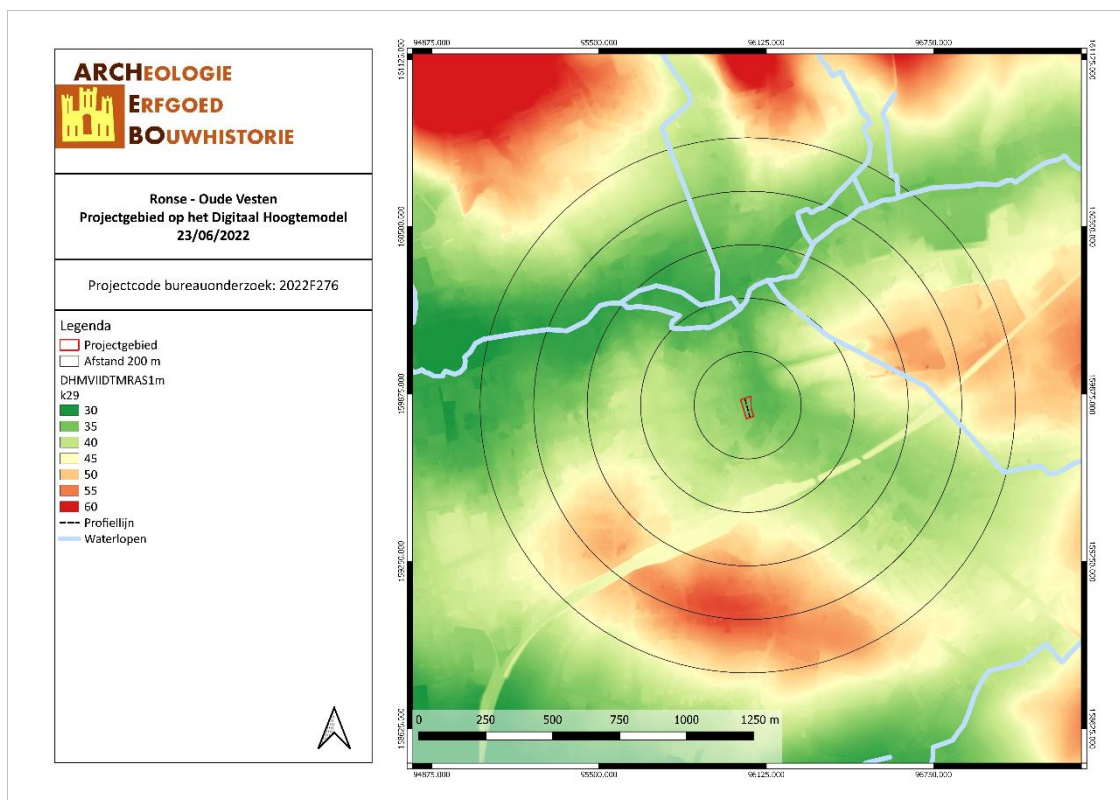

Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (NW-ZO) (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/5 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2022)

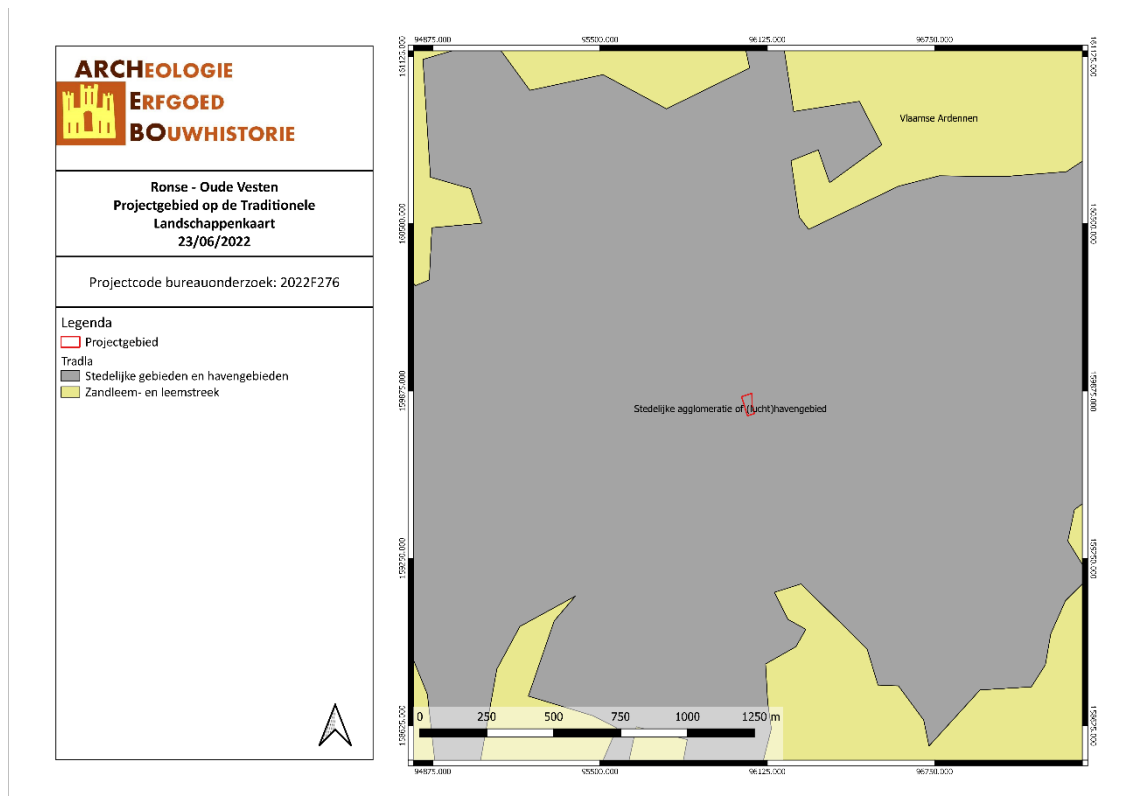
ROOU/22/06/23/6 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2022)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd in een stedelijke agglomeratie.

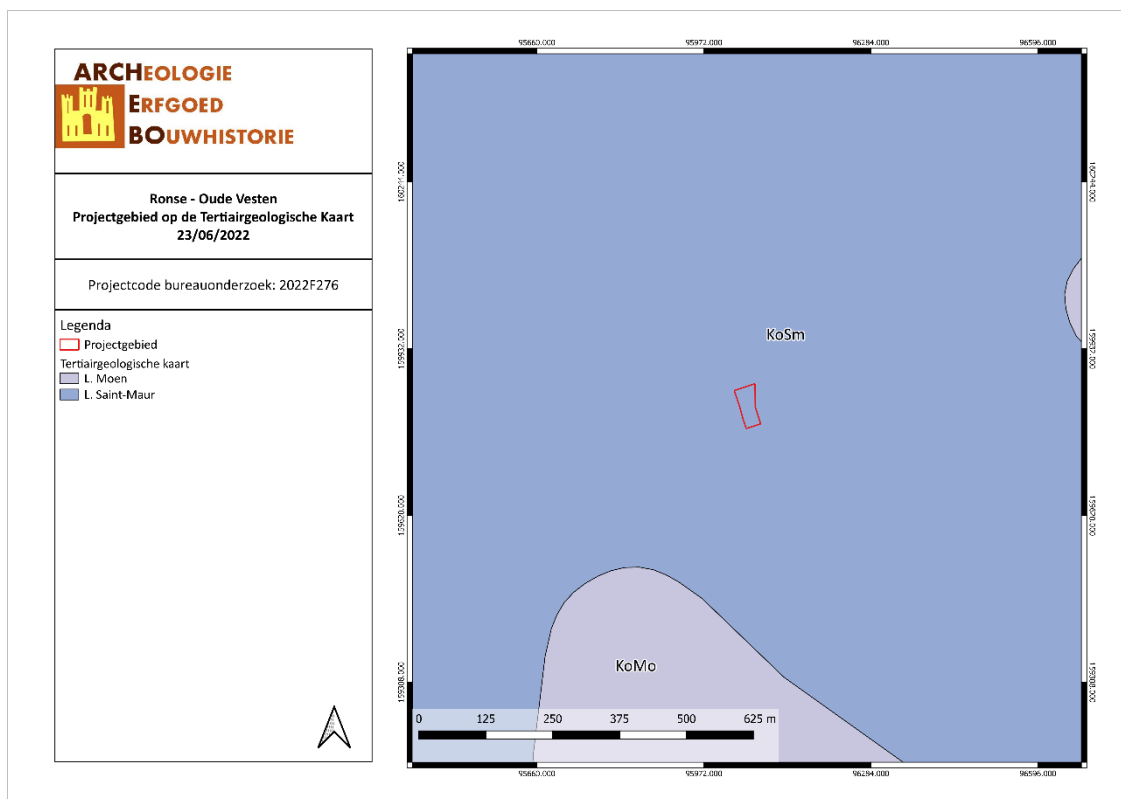

ROOU/22/06/23/7 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Aarschot aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2022)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich volledig binnen de Formatie van Kortrijk, Lid van Saint Maur. Deze formatie is opgebouwd uit grijze klei die silthoudend is.¹

ROOU/22/06/23/8 - Digitale aanmaak

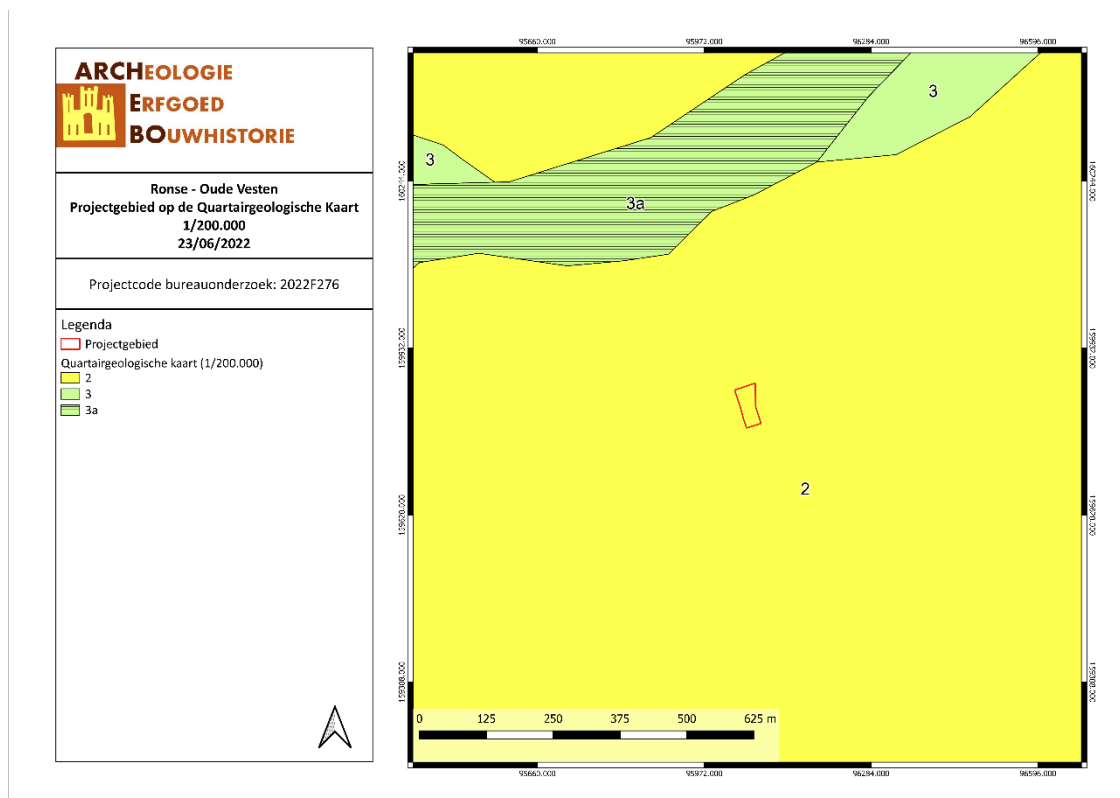
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2022)

¹ 'Geopunt', z.d., <https://www.geopunt.be/>

LAGA P., LOUWYÉ S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): p. 144.

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen profieltype 2. Dit profieltype bestaat uit hellingsafzettingen uit het Quartair en/of eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) tot Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke deel van Vlaanderen werd silt (loess) afgezet.²

ROOU/22/06/23/9 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2022)

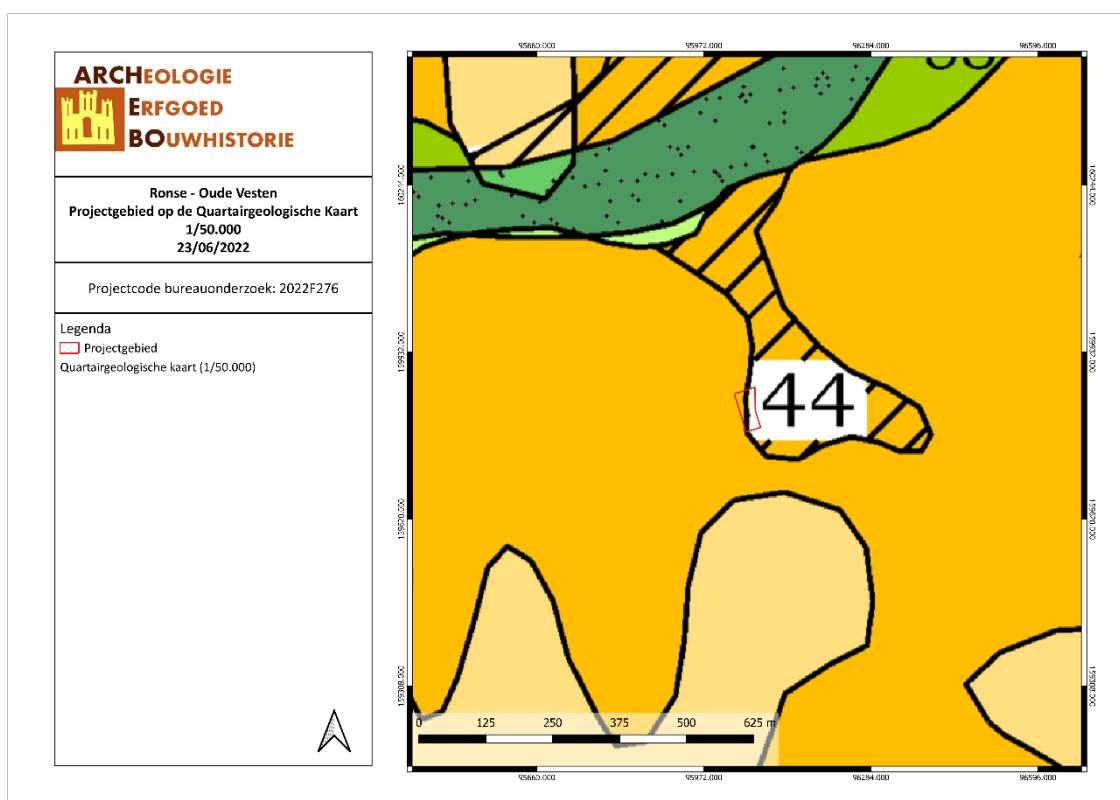
2	
ELPw en/of HQ	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

² Databank Ondergrond Vlaanderen.

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) valt het projectgebied bijna volledig binnen profieltype 44, het noordwesten valt binnen profieltype 43.

Profieltype 43 is opgebouwd uit het Lid van Haspengouwen, afgezet tijdens het Weichseliaan. Dit lid bestaat uit hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen (lemig materiaal met zandige en kleiige intercalaties, soms venig). Bovenop het Lid van Haspengouwen werden, eveneens tijdens het Weichseliaan, twee afzettingen gedeponerd die gemengd kunnen voorkomen. Het gaat om het Lid van Brabant, een homogeen eolisch leempakket, en de Formatie van Gent, zandige tot zandlemige eolische afzettingen die bovenaan homogeen zijn en onderaan een alternatie van zand- en leemlagen heeft.

Profieltype 44 is opgebouwd uit dezelfde stratigrafie, maar hier bovenop werd tijdens het Holoceen een colluviaal pakket afgezet van lemig tot zandlemig materiaal zonder profielontwikkeling, ontstaan door hellingsprocessen.³

ROOU/22/06/23/10 - Digitale aanmaak

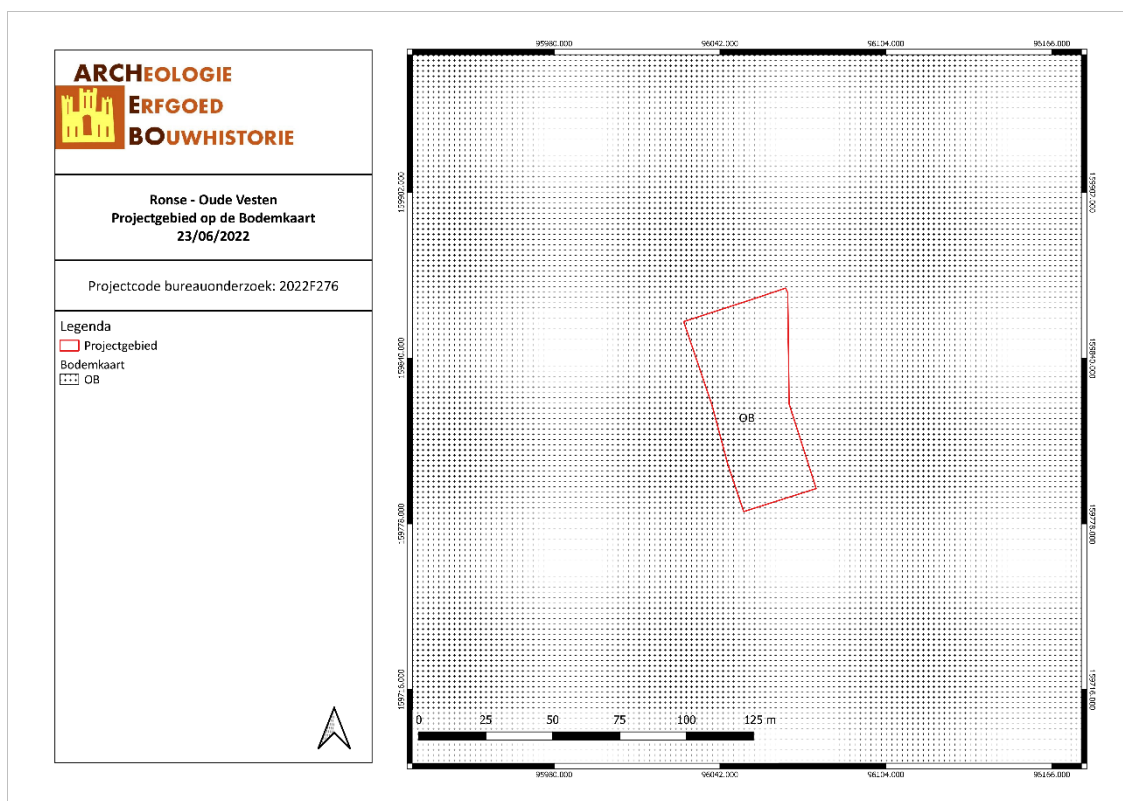
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2022)

³ BOGEMANS F., *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel, 2007.

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied volledig binnen een bebouwde zone (OB). Over de oorspronkelijke bodemopbouw is er bijgevolg geen informatie.⁴

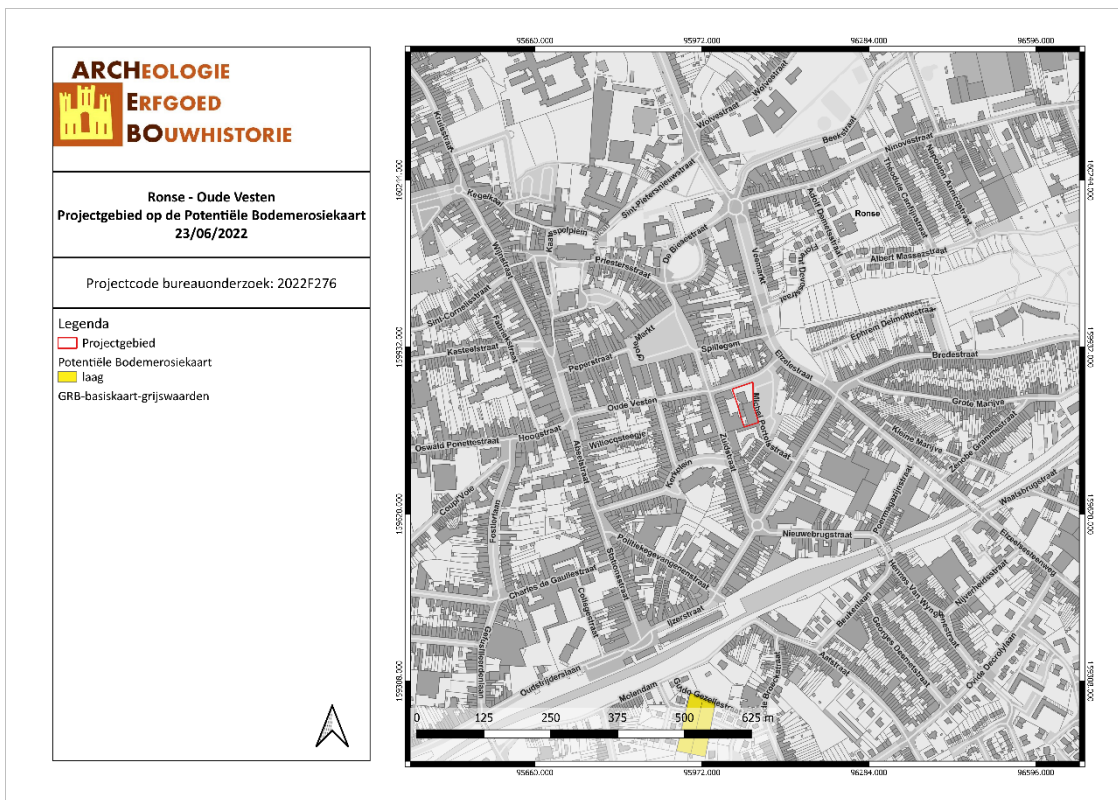
Op de potentiële bodemerosiekaart werd het projectgebied niet gekarteerd. Op de bodemgebruikskaart valt het volledig binnen andere bebouwing.

ROOU/22/06/23/11 - Digitale aanmaak

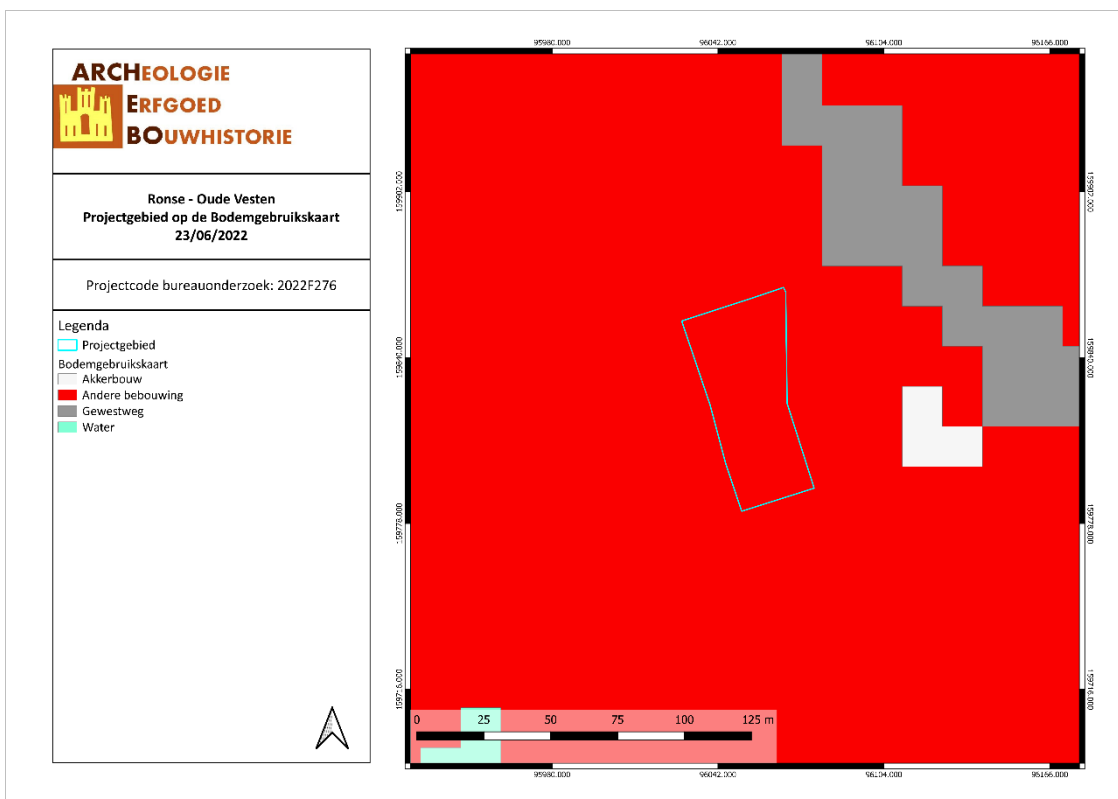
Figuur 20: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2022)

⁴ VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*, Gent, 2000, p. 107, 142, 179, 209.

ROOU/22/06/23/12 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/13 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2022)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. In een straal van 400 m rondom het projectgebied zijn er 11 locaties bekend.

Ongeveer 150 m ten noordoosten (CAI 208298) van het projectgebied werd een opgraving uitgevoerd naar aanleiding van een stads- en woonproject. Op deze locatie werden de volgende sporen en structuren aangetroffen: drie kringgreppels uit de Vroege Bronstijd; een kringgreppel uit de Midden-Bronstijd; 2 verdere kringgreppels uit de metaaltijden waarvoor geen verdere datering mogelijk was; Romeinse crematiegraven; een enclosure uit de Romeinse Tijd met daarbinnen paalsporen, greppels en kuilen; Romeinse nederzettingssporen; een omgrachtte enclosure uit de Vroege-Volle Middeleeuwen: gebouwen, waterput, drenkpoel; drie gebouwen uit de Vroege-Volle Middeleeuwen: 2 drieschepige en een tweeschepig gebouw; percellering uit de Nieuwe Tijd; sporen van de afbraak van Bruilmolen (20ste eeuw) gevonden.

200 tot 400 m ten westen van het projectgebied liggen vijf locaties:

- Ter hoogte van CAI 220884 werd een opgraving uitgevoerd door BAAC. Het vooronderzoek leverde sporen op van laatmiddeleeuwse bewoning met een poel, greppel, kuilen en kuilen met pottenbakkersafval. Daarnaast werd een 18de-eeuwse beerput, een recente bakstenen waterput, kuilen en een pijler aangetroffen. Globaal kan gesteld worden dat de oudste fase in de 12e-13e eeuw kan gedateerd worden. Deze omvat een vermoedelijke prestedelijke versterkingsgracht. In de loop van de 13e eeuw werd deze gracht gedempt, waarna op het achtererf van de nieuwe percelen vooral leemwinning plaats vond. Het gros van de aangetroffen sporen kan in de tweede helft van de 15e eeuw gedateerd worden. In deze periode vestigde zich in het westelijk deel van het plangebied een pottenbakker die hier een enorme productie had. Uit de historische bronnen is tevens ook geweten dat Lodewijk De Meestere hier in 1450 gevestigd was als pottenbakker. De vele misbaksels belandden in verschillende pottenbakkersafvalkuilen. Van de pottenbakkersovens zelf werden de resten van twee ovens herkend, maar deze waren sterk verstoord geworden door jongere bodemingrepen. In de 16e eeuw werd in het zuiden van het plangebied kortstondig een deel van de stadsversterking van Ronse uitgegraven. Deze gracht werd al snel na de aanleg weer voor het grootste deel gedempt. worden. In het oostelijk deel van het plangebied werd in de 17e eeuw een baksteenoven opgericht. Deze oven was nog zeer goed bewaard. Vermoedelijk werd deze oven opgericht om bakstenen te voorzien voor de bouw van een constructie in de onmiddellijke nabijheid. Verdere sporen uit de 17e -18e eeuw zijn eerder schaars. Er werd wel een 18e -eeuwse beerput aangetroffen die een vrij rijke inhoud had. Bij de aanleg van een vlak werd een kleine muntschat aangetroffen. De muntschat bestond uit 47 munten, waarvan het gros in situ aangetroffen werd. Het gaat hierbij om zilveren en één gouden munt die allen in de 19e eeuw kunnen gedateerd worden.
- Tijdens een evaluerend terreinonderzoek (CAI 501884) werden 3 wegniveaus uit de Middeleeuwen en een houten riolering uit de 19de eeuw aangetroffen.
- Tijdens een tweede evaluerend terreinonderzoek (CAI 501885) werden een bakstenen waterput uit de 17de eeuw en een brandlaag uit de 18de eeuw aangetroffen.
- Tijdens archeologisch onderzoek door BAAC werden ter hoogte van CAI 211734 sporen uit verschillende periodes aangetroffen: ophogingslagen en een gracht uit de Middeleeuwen; resten van een fundering en een vloerniveau uit de Late Middeleeuwen; sporen van een achtererf, waaronder een mestkuil uit de 15de-16de eeuw; haardplaatsen uit de 15de-16de eeuw,

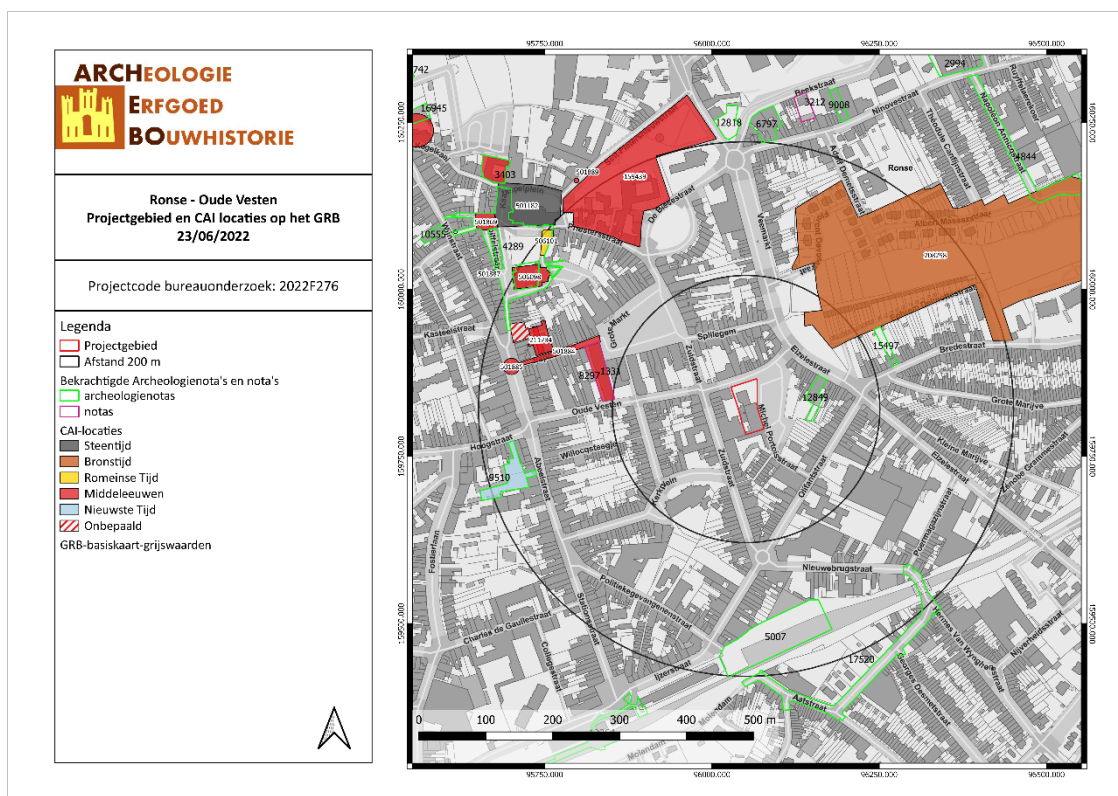
fundamenten van vakwerkhuisen en een kelder uit dezelfde periode; een brandlaag en een leemwinningskuil uit de 16de eeuw; muurrestanten en vloerrestanten uit de 17de eeuw.

- Tijdens een evaluerend terreinonderzoek werden ter hoogte van CAI 506104 een afvalkuil met pottenbakkersafval gevonden uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Uit dezelfde periode werd ook een diepe gracht aangetroffen, evenals restanten van een bakstenen constructie en afvalkuilen met afval van ijzerbewerking.
- Op locatie CAI 501875 werd een niet exact gedateerde gracht aangetroffen. Deze gracht moet wel ouder zijn dan 1685 omdat er op deze plaats toen reeds huizen stonden.

Ca. 350 m ten noordwesten van het projectgebied staat de toren van de Sint-Martinuskerk (CAI 506098). Deze kerk dateert oorspronkelijk uit de 12de eeuw. In de 15de eeuw werd de kerk vernieuwd in baksteengotiek. In de 19de eeuw werd de kerk verder uitgebreid. De kerk werd verkocht in 1897 en in verschillende delen gesplitst, onder andere een houtzagerij. De toren werd beschermd en bleef aldus behouden. De rest van de kerk werd gesloopt.

Ca. 380 m ten noordwesten van het projectgebied werden enkele toevalsvondsten gedaan (CAI 506101). Het gaat om een Romeins bekertje in terra sigillata en een Romeinse munt (4de eeuw), handgevormd aardewerk uit de Merovingische en Karolingische tijd, een natuurlijke depressie met opvullagen uit de 13de-14de eeuw.

300 m ten noordwesten van het projectgebied werd een toevalsvondst gedaan (CAI 159439). Het gaat om een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing voor een beek dienden. Later werd de beek overwelfd in baksteen. Alle vondsten in de beekvulling dateerden uit de 14de eeuw.

ROOU/22/06/23/14 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2022)

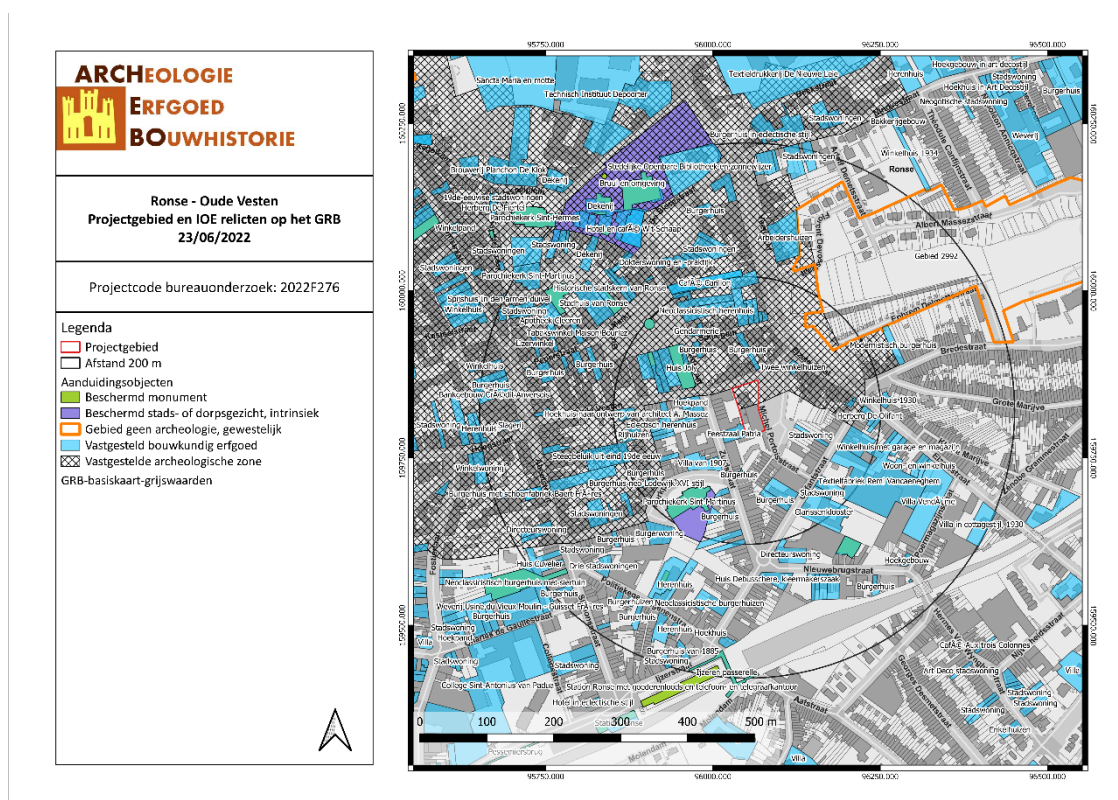
3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied werd er een (archeologie)nota opgesteld.

Voor een gebied 70 m ten oosten van het projectgebied werd een archeologienota opgesteld door Robby Vervoort (id 12849).⁵ Op deze locatie werd de bestaande bebouwing gesloopt en vervangen door een nieuwbouw die zal worden gefundeerd op volle plaat. Hoewel een deel van het projectgebied een vrij groot archeologisch potentieel had bleven de nieuwe bodemingrepen beperkt tot een verstoorde zone en werd er besloten geen vervolgonderzoek aan te bevelen.

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁶ De noordelijke helft van het projectgebied valt binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische Stadskern van Ronse'.

ROOU/22/06/23/15 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2022)

⁵ VERVOORT R., *Archeologienota : Elzelestraat 37 - 39, Ronse (prov. Oost-Vlaanderen)*, Bergerhout, 2019.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen⁷

De oudste vermelding Rotnace (855-873) gaat terug op "Belgische" en Keltische vormen die elk een Germaanse en Romaanse ontwikkeling doormaakten, en betekent vestiging bij de Ronne.

Volgens de overlevering stichtte de Heilige Amandus bij de evangelisatie van de Scheldevallei midden 7de eeuw een klooster toegewijd aan Sint-Petrus en Paulus in de Ronnevallei (Rhodenaske) op de linker oever van de Molenbeek. Het uitgestrekte grondgebied van het klooster en de cirkelvormige omheining van het monasterium zelf wijzen op een 7de-eeuwse stichting. Tussen 831 en 834 werd dit intussen vrij belangrijk geworden en uitgestrekte domein door keizer Lodewijk de Vrome geschonken aan de door hem gestichte abdij op de Inde (thans Kornelimünster) bij Aken en als "Tenement van Inde" betiteld. Deze eerste bloeiperiode, met onder meer schenking van de relieken van Sint-Hermes in 860, werd bruusk onderbroken door de invallen van de Noormannen in 880. De vestiging midden 10de eeuw op dezelfde plaats van een kapittel van kanunniken met recuperatie van een deel van de bezittingen, onder meer de zogenaamde "Vrijheid" en de relieken van Sint-Hermes van het vroegere monasterium circa 940, lag aan de basis van de bloeiende kerkelijke site met bedevaartsoord van Sint-Hermes, patroon van geesteszieken, en de vorming van een stedelijke nederzetting ernaast. Ten noorden, tussen de Molenbeek en de gegraven Lozebeek, werd midden 10de eeuw een gordel van motten aangelegd, vermoedelijk als verdediging van het pas opgerichte kapittel. De handelsnederzetting, ten zuiden van de omheinde kerksite, ontwikkelde zich rondom een hogergelegen open plein of Grote Markt en legde zich vooral toe op de wolnijverheid en lakenhandel. De heer van Wattripont, door de abdij van Inde aangesteld als ondervoogd van het Tenement, verleende deze handelsnederzetting in 1240 een stadskeure en eigen bestuur met zeven schepenen en wist dit gebied in 1264 af te kopen van de abdij. Bewijs van het stijgend belang van deze nijverheid is een keure van 1263 van Jan I, hertog van Brabant, die de Ronsese handelaars een plaats toekende in de Leuvense lakenhal en vrijstelling van belasting in zijn gebied. In 1280 verkocht de abdij van Inde de overblijvende bezittingen van het Tenement, waaronder Ronse, aan Gwijde van Dampierre, graaf van Vlaanderen, die het in 1289 in leen gaf aan zijn zoon Gwijde van Namen. In 1293 verwierf hij ook de stad. Ronse, vanaf toen "stad en de heerlijkheid Ronse" genoemd. De stad werd zetel van de heerlijkheid met een zevental lenen in de omliggende gemeenten en was zelf een leen van het graafschap Vlaanderen, gelegen binnen Rijksvlaanderen (afhankelijk van het Heilig Roomse Rijk). De stad bleef echter onversterkt en was gedurende decennia betwist gebied tussen de graven van Vlaanderen en Henegouwen. In 1323 behoorde Ronse definitief aan de graaf van Vlaanderen onder de kasselrij van Aalst. Op kerkelijk gebied ressorteerde Ronse tot 1559 onder het bisdom Kamerijk, nadien onder het bisdom Mechelen en sinds 1801 onder het bisdom Gent.

In 1402 werden de "stad en de heerlijkheid" verkocht aan de heren de la Hamaide, in 1549 aan Nicolas Perrenot, heer van Cranvelle en door Keizer Karel verheven tot baronie. In 1629 werd Jan van Nassau-Siegen baron van Ronse en liet er als eerste een prestigieus kasteel bouwen. De laatste heren in het ancien régime zijn de graven de Merode-Westerloo (1745-1795).

Door de algemene moeilijkheden in de wolnijverheid schakelde Ronse vanaf de 15de eeuw grotendeels over op vlas en werd een belangrijk centrum van grof linnen of zogenaamd saquin met uitvoer tot in Spanje via de lijnwaadmarkt van Oudenaarde. De bloei van de stad uitte zich in 15de eeuw tot de eerste helft van de 16de eeuw vooral in het vernieuwen van de kerken en de oprichting van het zwartzustersklooster in 1492. In 1510 werd het eerste ambacht van de kleermakers opgericht. Verschillende stadsbranden, de godsdiensttroebelen, plunderingen, het Calvinistisch bewind, de

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Ronse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14132> (Geraadpleegd op 23-06-2022)

Contrareformatie en de daaropvolgende vlucht van talrijke protestanten, vooral wevers, veroorzaakten eind 16de eeuw een diepe economische crisis die tot het einde van het ancien régime zal aanslepen.

Met de annexatie bij Frankrijk in 1795 kwam een einde aan de bestuurlijke en gerechtelijke verscheidenheid in Ronse tussen Vrijheid, stad, baronie en heerlijkheid van Landenbourg en werd Ronse één gemeente. Naast de afschaffing van de baronie met verkoop van het kasteel werd ook het Sint-Hermeskapittel opgeheven met uiteindelijk behoud van de collegiaal als parochiekerk. De ernaast gelegen Sint-Pietersparochiekerk werd gedesaffecteerd; het zwartzustersklooster en Sint-Elooihospice verbeurd verklaard en verkocht. Kasteel en klooster werden de eerste locaties voor de opkomende textielindustrie. De gebroeders Lousbergs introduceerden vanuit Gent circa 1803 de eerste grote katoenweverij in de stad met 180 getouwen in de kelders van het kasteel, de gebroeders Magherman vestigden één der eerste mechanische weverijen in het voormalige zwartzustersklooster circa 1865.

Tot 1860 omvatte het stadscentrum slechts een kleine geagglomereerde kern van circa 25 ha of 0,7 % van de totale oppervlakte, de rest was landelijk gebied gebleven. Door de opkomende textielnijverheid kreeg Ronse vanaf de tweede helft van de 19de eeuw zijn eigenlijk stadskarakter en trok hiervoor een aantal centrale functies aan als de spoorwegen, telegraaf en telefoon, goederenstation en belangrijke kloostergemeenschappen en scholen. De stad groeide voor het eerste buiten haar oude kleine kern door de verkaveling vanaf de jaren 1850-60 van het in 1823 gesloopte Kasteel van Ronse. De aanleg van de spoorlijn Oudenaarde - Ronse in 1861 met de bouw van een station ten zuiden van de stadskern zorgde voor een tweede belangrijke stadsuitbreiding met een nieuw stratennet, met de Stationsstraat als verbindingsas tussen het oude centrum en de spoorlijn. In de daaropvolgende jaren werden nieuwe, inmiddels gedesaffekteerde spoorlijnen toegevoegd en werd in het perspectief van de Stationsstraat in 1881 een nieuw station gebouwd.

De opbloei van de textielindustrie begon in de tweede helft van de 19de eeuw, maar kende vooral begin 20ste eeuw een groot succes. Ronse groeide uit tot de tweede textielstad van Oost-Vlaanderen. Enkele invloedrijke families speelden een grote rol in de economische bloei van Ronse voor de Tweede Wereldoorlog. De bouw van talrijke weverijen, spinnerijen, twijnderijen en textielververijen, zowel in de kleine oude stadskern als in de periferie, veranderde grondig het uitzicht van de stad, en bepalen tot op heden haar fysionomie. Ontelbare kleine ateliers van familiebedrijfjes met typische sheddaken werden opgetrokken in binnenblokbebouwing, tussen de fabrieken verzezen arbeiderssteegjes. De fabrikanten lieten naast hun rijkelijke stadshuizen ook de eerste buitenhuizen optrekken op de beboste hellingen buiten de stadskern. Tegenwoordig is Ronse een handelsstad met een provinciaal karakter, tevens belangrijk regionaal onderwijscentrum en verzorgende functie.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

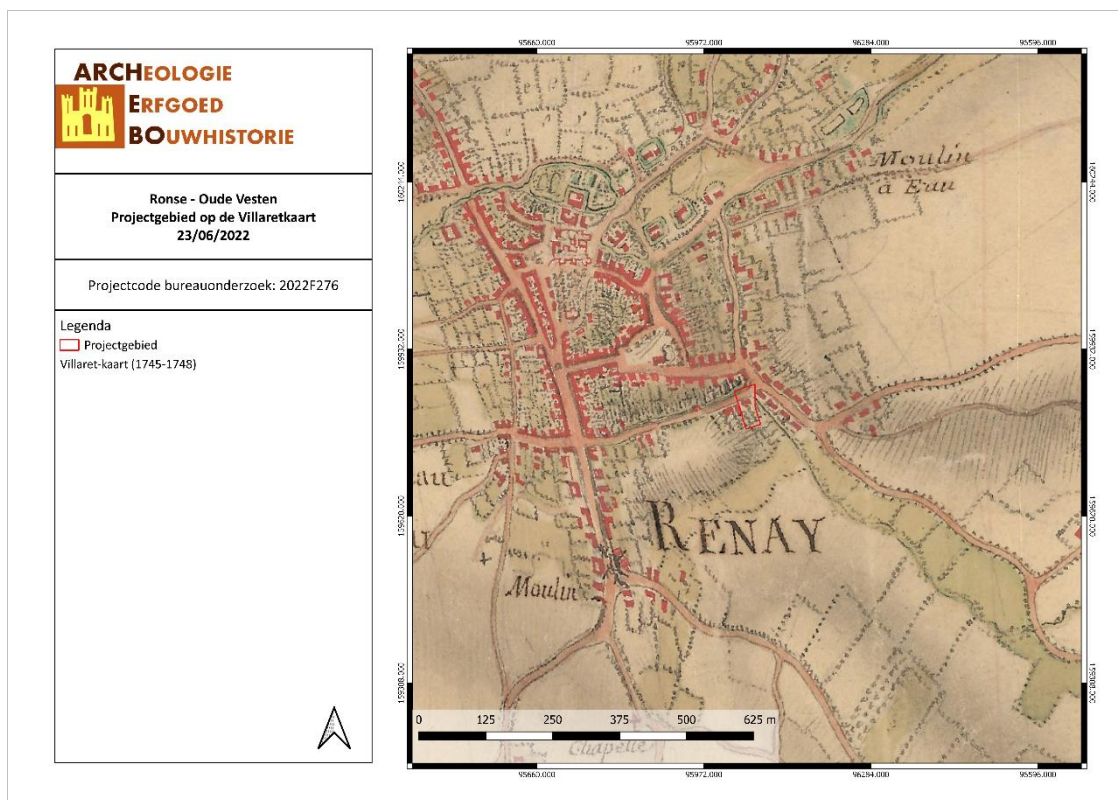
Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 18de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart is de eerste topografische kaart van een groot deel van de Zuidelijke Nederlanden. Ze werd gemaakt tussen 1745 en 1748 in opdracht van Lodewijk XV van Frankrijk en werd genoemd naar een van de makers, Jean Villaret (1703-1784). De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.⁸

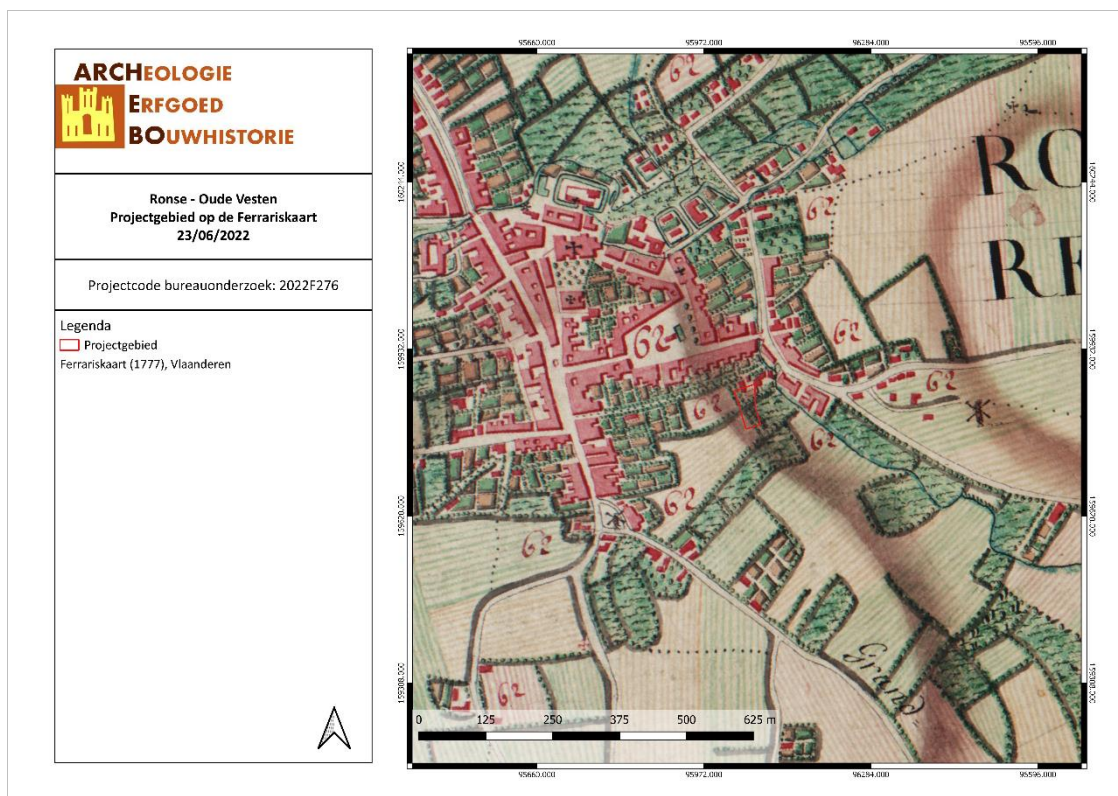
Op de Villaretkaart is duidelijk te zien dat het projectgebied ten zuiden van de stadskern van Ronse ligt. De Grote Markt ligt ca. 169 m naar het noordoosten. Het wegenpatroon vertoont wel reeds vele gelijkenissen met het huidige wegennet. Het projectgebied ligt in een tuinzone met schaarse bebouwing. In het noorden van het projectgebied, aan de Oude Vesten vallen er mogelijk wel een of meerdere kleinere gebouwen binnen het projectgebied. Net ten oosten van het projectgebied stroomt een waterloop richting de Molenbeek. Deze waterloop is thans verdwenen, maar ligt wel in de vallei waarin ook het projectgebied ligt en waar op de quartairgeologische kaart 1/50.000 fluviaatiele afzettingen worden gekarteerd. Op de Ferrariskaart komt hetzelfde beeld naar voren. Het zuidelijke deel van het projectgebied is in gebruik als akker- en/of weiland.

⁸ 'Villaretkaart', in *Wikipedia*, 6 februari 2020, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>; 'Ferrariskaarten', in *Wikipedia*, 26 december 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

ROOU/22/06/23/16 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2022)

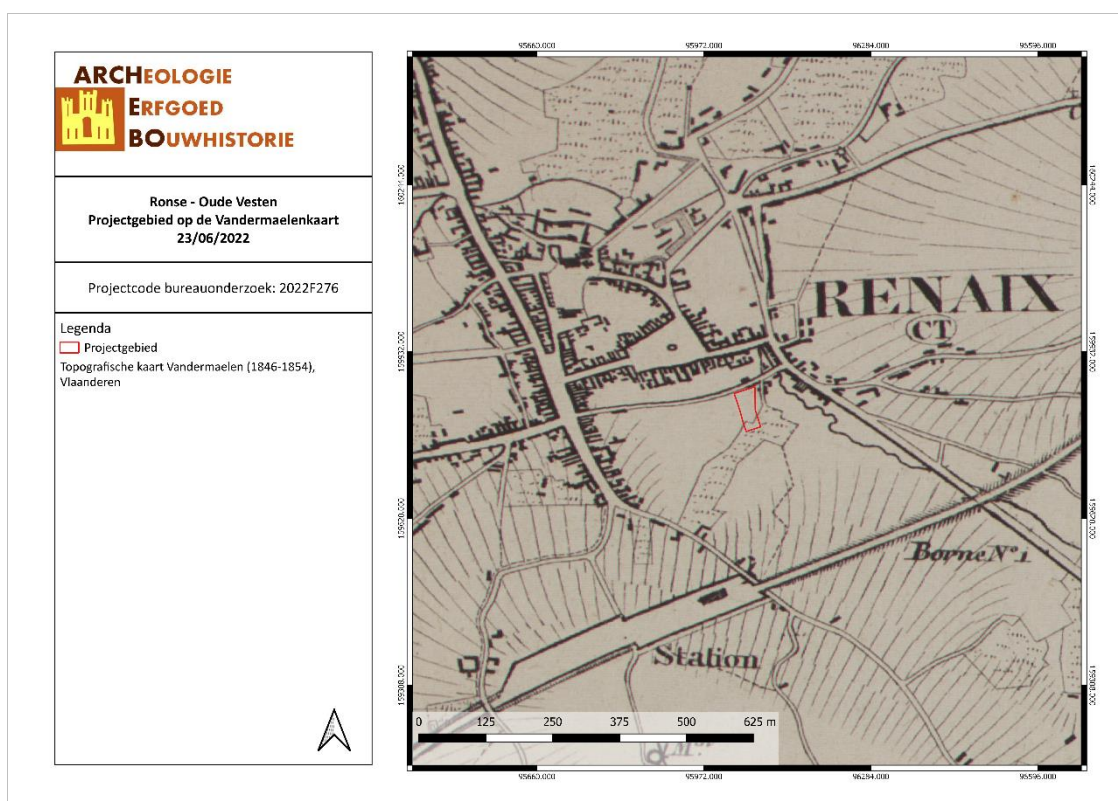

ROOU/22/06/23/17 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2022)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁹ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

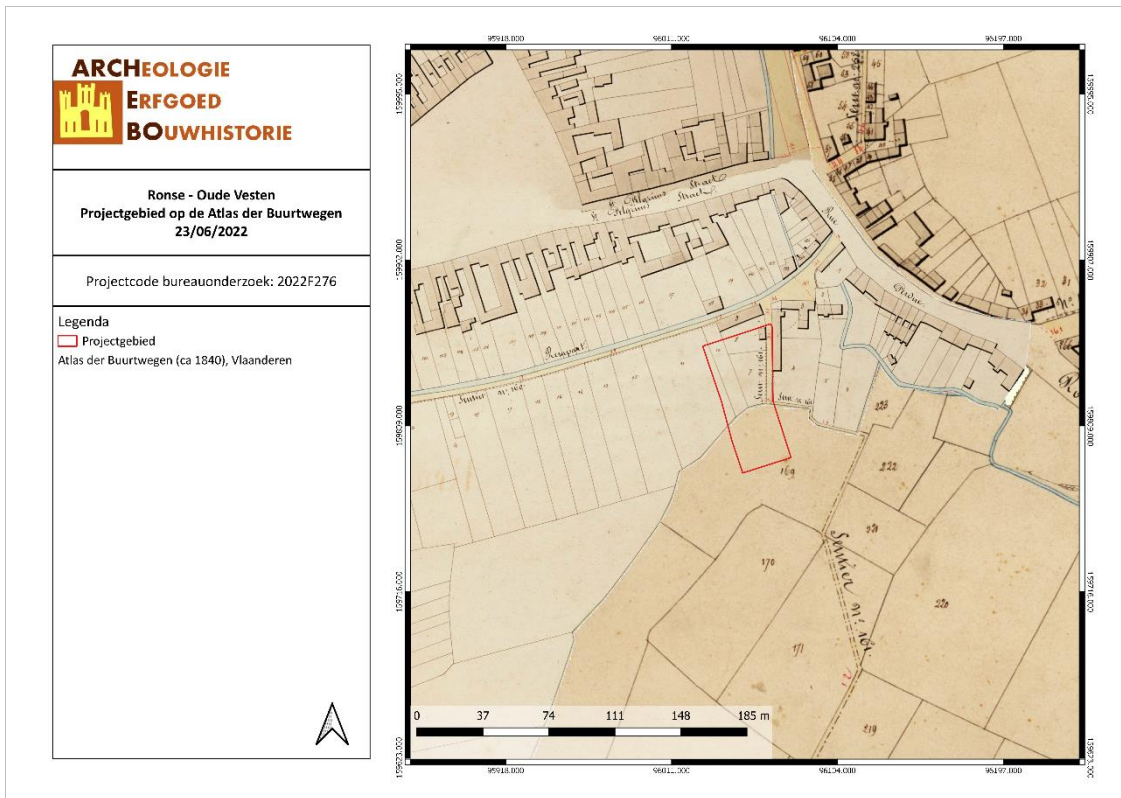
Op de Vandermaelenkaart is de situatie nauwelijks veranderd ten opzichte van de 18de-eeuwse kaarten. Het zuiden van het projectgebied valt binnen weiland, de rest binnen akkerland of tuinzone. Op de Atlas der Buurtwegen is een gedetailleerder zicht mogelijk. Op deze kaart is duidelijk te zien dat er over het oostelijke deel van het projectgebied een voetpad van zuid naar noord loopt (sentier nr. 161). In het noordoosten van het projectgebied staat een klein bijgebouw, de rest is onbebouwd. Mogelijk was de Oude Vesten minder breed dan tegenwoordig het geval is. De weg wordt in ieder geval erg smal getekend en staat aangeduid als sentier nr. 160. Dat het woord sentier, voetpad, wordt gebruikt in plaats van chemin, weg, zegt al veel. Hierdoor valt een langgerekt gebouw langs de weg net ten noorden buiten het projectgebied. Op de Popp-kaart is de situatie niet verschillend. Het voetpad in het oosten staat op deze kaart niet aangeduid. De waterloop ten oosten van het projectgebied staat op de drie kaarten afgebeeld. De topografische kaart van 1873 vertoont geen verschillen met de oudere kaarten.

ROOU/22/06/23/18 - Digitale aanmaak

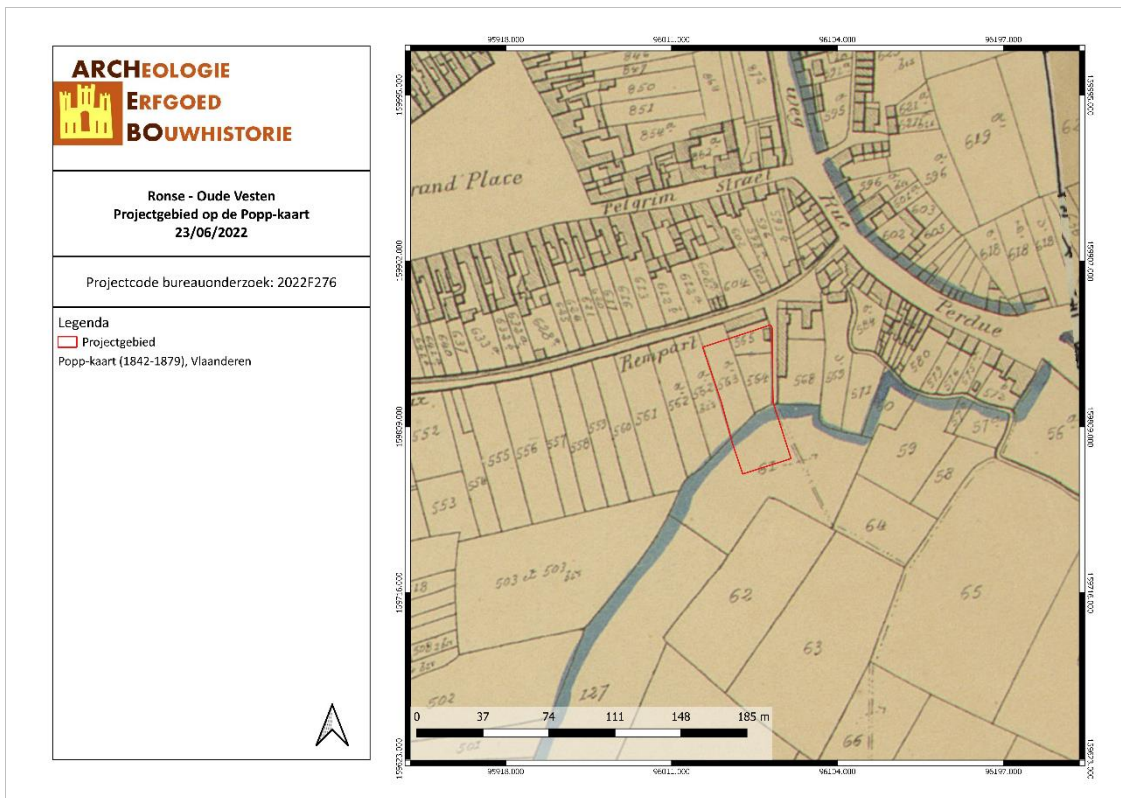
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2022)

⁹ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

ROOU/22/06/23/19 - Digitale aanmaak

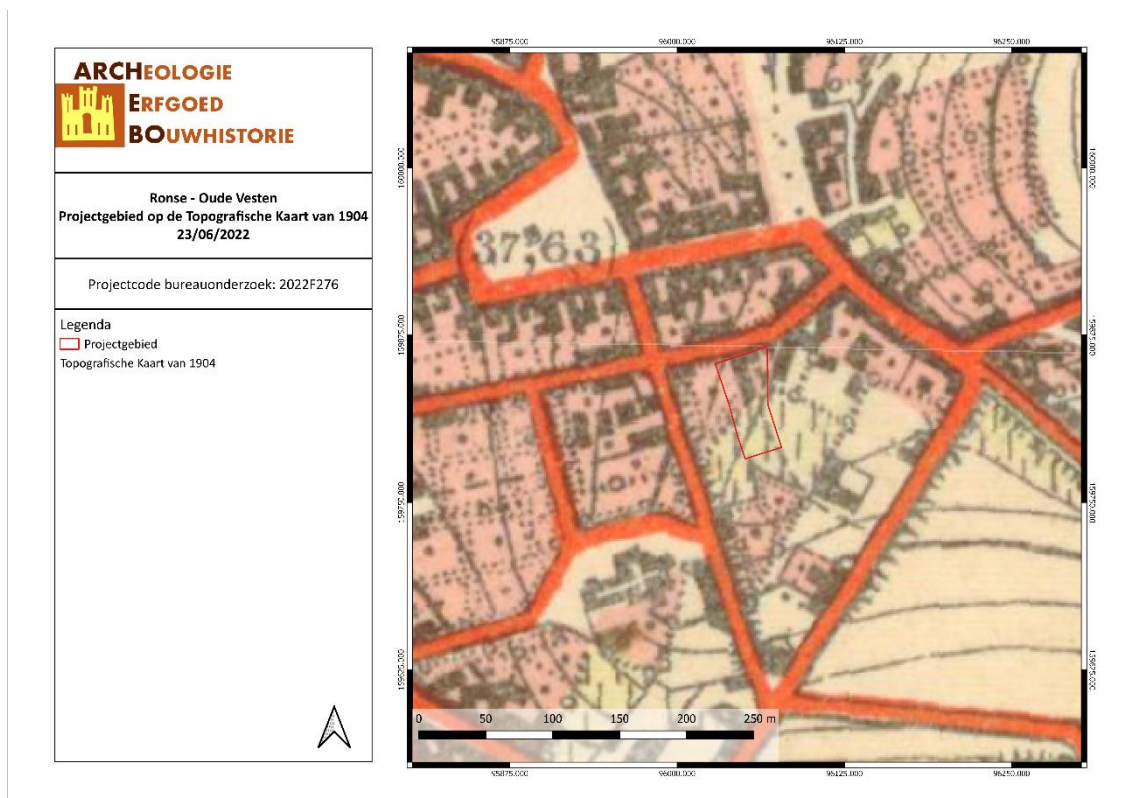
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/20 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (Geopunt, 2022)

Op de topografische kaart van 1904 is de bebouwing in de omgeving van het projectgebied sterk toegenomen. Ook binnen het projectgebied ligt er nu een groter langgerekt gebouw dat zich vanaf de Oude Vesten naar het zuiden uitstrekt tot halverwege het projectgebied. De waterloop in het oosten is verdwenen. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie grotendeels zichtbaar: de parking in het noorden, het magazijn/bedrijfsgebouw in het oosten en de woningen in het westen. De huidige garage verschijnt op de luchtfoto van 2000-2003.

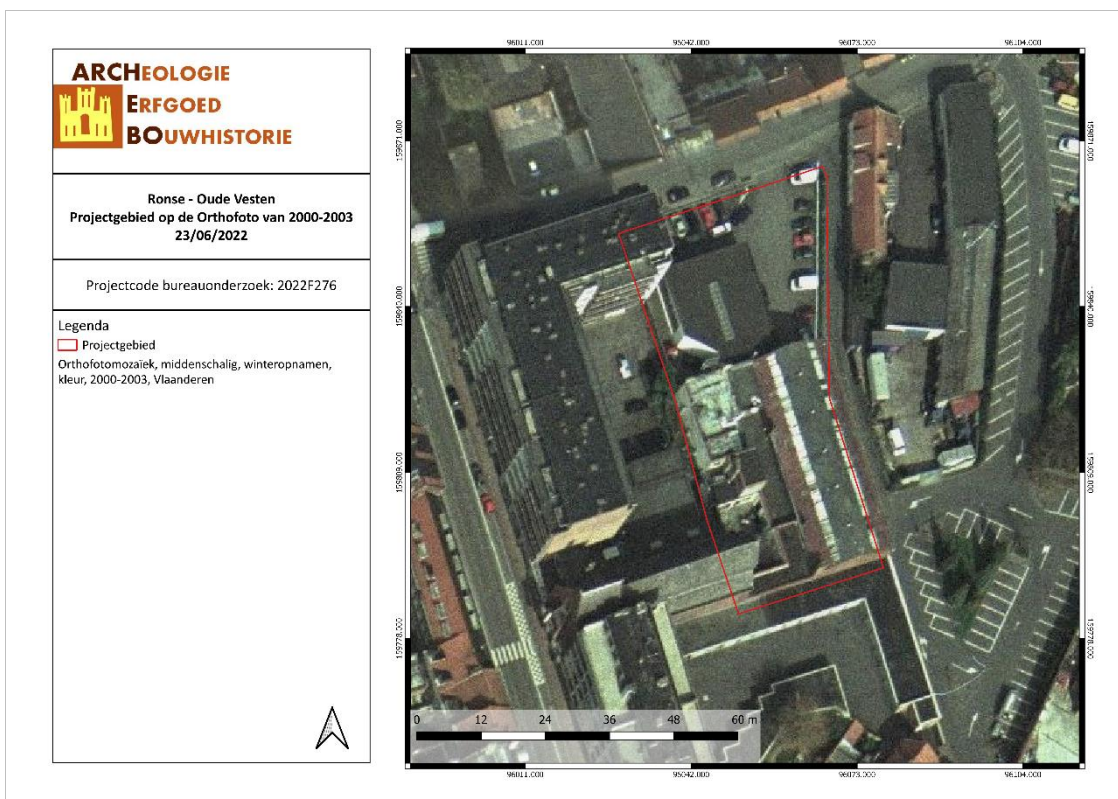
ROOU/22/06/23/21 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/22 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2022)

ROOU/22/06/23/23 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2022)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Op basis van bovenstaande gegevens kan er een verwachting opgesteld worden naar mogelijke archeologische waarden binnen het projectgebied.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied volledig binnen een bebouwde zone (OB). Over de oorspronkelijke bodemopbouw is er bijgevolg geen informatie.

Het projectgebied ligt in een dal tussen twee heuvels ten zuiden en noordoosten. Mogelijk lag er hier een thans verdwenen waterloop die richting de Molenbeek stroomde. Op de quartairgeologische kaart 1/50.000 valt het projectgebied binnen Holocene fluviatiele afzettingen, dus het is zeker niet uitgesloten dat er hier een waterloop lag. Op de oudere cartografische bronnen zoals de Villaret- en Ferrariskaarten stroomt er inderdaad een rivier in dit dal. De dichtstbijzijnde waterloop is de Molenbeek die ca. 300 m ten noorden van het projectgebied door de kern van de stad Ronse stroomt. De hoogte van het projectgebied stijgt van 34,5 m TAW in het noordwesten naar 35,6 m TAW in het zuidoosten.

Gezien de topografische ligging in een thans droog dal tussen twee heuvels, waar voorheen vermoedelijk wel een rivier stroomde, wordt de kans op het aantreffen van een steentijd artefactensite eerder laag ingeschat omdat dit gebied in een natte zone lag. Steentijdsites worden eerder op (hellingen van) de omliggende heuvels verwacht.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied mogelijk bebouwing aanwezig was sinds het midden van de 18de eeuw. De Villaret- en Ferrariskaarten zijn echter niet helemaal duidelijk ten gevolge van problemen met de georeferentie. Wel is duidelijk dat er in het midden van de 19de eeuw een kleiner gebouw in het noordoosten van het projectgebied lag. In het begin van de 20ste eeuw lag er een groter noord-zuid gericht gebouw op de noordelijke helft van het projectgebied. Het zuiden is tot de tweede helft van de 20ste eeuw niet bebouwd. Vanaf de jaren 1970 komt de huidige situatie tot stand met een bedrijfsgebouw/magazijn in het westen, woningen in het oosten en een garage en verhardingen in het noorden. Het is op dit moment niet bekend op welke manier deze gebouwen gefundeerd zijn en of er kelders aanwezig zijn.

Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 400 m rondom het projectgebied zijn er 11 locaties bekend. Het gaat om een opgraving ten noordoosten van het projectgebied met sporen van de Bronstijd, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Ten opzichte van het projectgebied is dit gebied wel bovenop een heuvel gelegen en niet in een vallei. De andere locaties liggen ten (noord)westen van het projectgebied, richting de historische stadskern van Ronse. Hier werden enkele opgravingen en terreinonderzoeken uitgevoerd met talrijke sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (waterputten, wegniveaus, brandlagen, pottenbakkersovens, fundamente van gebouwen etc.). Hier ligt ook de toren van de Sint-Martinuskerk die oorspronkelijk uit de 12de eeuw dateert. Ter hoogte van een waterloop werden een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing dienden aangetroffen. Later werd de beek overwelfd in baksteen. Alle vondsten in de beekvulling dateerden uit de 14de eeuw.

Gezien de topografische ligging in een natte beekvallei kan een eerder lage verwachting worden opgesteld voor sporen van periodes ouder dan de Middeleeuwen. De enige bekende Bronstijd, IJzertijd en Romeinse site in de omgeving bevindt zich inderdaad op de heuvel ten noorden van de vallei. Vanaf het moment dat Ronse in de Vroege Middeleeuwen gesticht wordt aan de 300 m noordelijker gelegen Molenbeek stijgt ook de kans op het aantreffen van sporensites. Het noordelijke deel van het projectgebied valt in elk geval binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische Stadskern van Ronse', hetgeen de verwachting verhoogt. Omdat het projectgebied aan de rand van de stad lag is de kans op het aantreffen van ambachtelijke sites, die vaak net buiten de stad werden gehuisvest, groot. Tot slot is het niet uitgesloten dat er sporen uit elke periode (metaaltijden tot en met Nieuwe Tijd)

voorkomen die typisch zijn voor natte contexten (oeverbeschoeiingen, bruggen etc.). Op basis van het bovenstaande kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

ROOU/22/06/23/24 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Syntheseplan: geplande bodemingrepen in overlay op het GRB (Geopunt, 2022)

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Het projectgebied grenst in het noorden aan de Oude Vesten en in het oosten aan een groot parkeerterrein. Ten zuiden en westen staan andere gebouwen. Het projectgebied is voor een groot deel bebouwd met een garage aan de straatkant, een hangar/bedrijfsgebouw aan de oostzijde en enkele andere gebouwen, vermoedelijke de woning bij de garage, met binnenplaats aan de westzijde. De niet bebouwde delen in het noorden zijn verhard en in gebruik als parking. Het is onbekend of de bestaande gebouwen over kelders beschikken of hoe diep deze gebouwen gefundeerd zijn.

De bestaande bebouwing zal volledig gesloopt worden. Binnen het projectgebied worden drie appartementsblokken gepland. Blok A zal zich in het noorden van het projectgebied, langs de Oude Vesten, bevinden. Blok B komt in het oosten van het terrein te liggen, langs de bestaande parking. Blok C tenslotte is kleiner en komt in de meest zuidwestelijke hoek van het projectgebied te liggen. Tussen de drie gebouwen wordt een pad in waterdoorlatende klinkers aangelegd, de rest wordt ingericht als groene zone/tuinzone. Onder bijna het volledige projectgebied wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien. Enkel in het oosten zijn er twee kleine zones die niet onderkelderd worden. De ingang van de parkeergarage ligt in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. De diepte van deze parkeergarage, inclusief fundering, bedraagt 3,45 m -mV.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 400 m rondom het projectgebied zijn er 11 locaties bekend. Het gaat om een opgraving ten noordoosten van het projectgebied met sporen van de Bronstijd, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Ten opzichte van het projectgebied is dit gebied wel bovenop een heuvel gelegen en niet in een vallei. De andere locaties liggen ten (noord)westen van het projectgebied, richting de historische stadskern van Ronse. Hier werden enkele opgravingen en terreinonderzoeken uitgevoerd met talrijke sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (waterputten, wegniveaus, brandlagen, pottenbakkersovens, fundamente van gebouwen etc.). Hier ligt ook de toren van de Sint-Martinuskerk die oorspronkelijk uit de 12de eeuw dateert. Ter hoogte van een waterloop werden een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing dienden aangetroffen. Later werd de beek overwelfd in baksteen. Alle vondsten in de beekvulling dateerden uit de 14de eeuw.

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied mogelijk bebouwing aanwezig was sinds het midden van de 18de eeuw. De Villaret- en Ferrariskaarten zijn echter niet helemaal duidelijk ten gevolge van problemen met de georeferentie. Wel is duidelijk dat er in het midden van de 19de eeuw een kleiner gebouw in het noordoosten van het projectgebied lag. In het begin van de 20ste eeuw lag er een groter noord-zuid gericht gebouw op de noordelijke helft van het projectgebied. Het zuiden is tot de tweede helft van de 20ste eeuw niet bebouwd. Vanaf de jaren 1970 komt de huidige situatie tot stand met een bedrijfsgebouw/magazijn in

het westen, woningen in het oosten en een garage en verhardingen in het noorden. Het is op dit moment niet bekend op welke manier deze gebouwen gefundeerd zijn en of er kelders aanwezig zijn.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de huidige gegevens kan er geen uitsluitsel gemaakt worden over eventueel te verwachten sporen. Gezien de topografische ligging in een thans droog dal tussen twee heuvels, waar voorheen vermoedelijk wel een rivier stroomde, wordt de kans op het aantreffen van een steentijd artefactensite eerder laag ingeschat omdat dit gebied in een natte zone lag. Steentijdsites worden eerder op (hellingen van) de omliggende heuvels verwacht.

Gezien de topografische ligging in een natte beekvallei kan een eerder lage verwachting worden opgesteld voor sporen van periodes ouder dan de Middeleeuwen. De enige bekende Bronstijd, IJzertijd en Romeinse site in de omgeving bevindt zich inderdaad op de heuvel ten noorden van de vallei. Vanaf het moment dat Ronse in de Vroege Middeleeuwen gesticht wordt aan de 300 m noordelijker gelegen Molenbeek stijgt ook de kans op het aantreffen van sporensites. Het noordelijke deel van het projectgebied valt in elk geval binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische Stadskern van Ronse', hetgeen de verwachting verhoogt. Omdat het projectgebied aan de rand van de stad lag is de kans op het aantreffen van ambachtelijke sites, die vaak net buiten de stad werden gehuisvest, groot. Tot slot is het niet uitgesloten dat er sporen uit elke periode (metaaltijden tot en met Nieuwe Tijd) voorkomen die typisch zijn voor natte contexten (oeverbeschoeiingen, bruggen etc.). Op basis van het bovenstaande kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Het is op dit moment niet bekend op welke manier deze gebouwen gefundeerd zijn en of er kelders aanwezig zijn. Het is mogelijk dat (delen van) het projectgebied reeds verstoord zijn door de bouw van deze gebouwen. Dit kan in deze fase van het onderzoek echter nog niet bevestigd worden.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Het projectgebied grenst in het noorden aan de Oude Vesten en in het oosten aan een groot parkeerterrein. Ten zuiden en westen staan andere gebouwen. Het projectgebied is voor een groot deel bebouwd met een garage aan de straatkant, een hangar/bedrijfsgebouw aan de oostzijde en enkele andere gebouwen, vermoedelijke de woning bij de garage, met binnenplaats aan de westzijde. De niet bebouwde delen in het noorden zijn verhard en in gebruik als parking. Het is onbekend of de bestaande gebouwen over kelders beschikken of hoe diep deze gebouwen gefundeerd zijn.

De bestaande bebouwing zal volledig gesloopt worden. Binnen het projectgebied worden drie appartementsblokken gepland. Blok A zal zich in het noorden van het projectgebied, langs de Oude Vesten, bevinden. Blok B komt in het oosten van het terrein te liggen, langs de bestaande parking. Blok C tenslotte is kleiner en komt in de meest zuidwestelijke hoek van het projectgebied te liggen. Tussen de drie gebouwen wordt een pad in waterdoorlatende klinkers aangelegd, de rest wordt ingericht als groene zone/tuinzone. Onder bijna het volledige projectgebied wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien. Enkel in het oosten zijn er twee kleine zones die niet onderkelderde worden. De ingang van de parkeergarage ligt in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. De diepte van deze parkeergarage, inclusief fundering, bedraagt 3,45 m -mV.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het projectgebied volledig binnen een bebouwde zone (OB). Over de oorspronkelijke bodemopbouw is er bijgevolg geen informatie.

Het projectgebied ligt in een dal tussen twee heuvels ten zuiden en noordoosten. Mogelijk lag er hier een thans verdwenen waterloop die richting de Molenbeek stroomde. Op de quartairgeologische kaart 1/50.000 valt het projectgebied binnen Holocene fluviatiele afzettingen, dus het is zeker niet uitgesloten dat er hier een waterloop lag. Op de oudere cartografische bronnen zoals de Villaret- en Ferrariskaarten stroomt er inderdaad een rivier in dit dal. De dichtstbijzijnde waterloop is de Molenbeek die ca. 300 m ten noorden van het projectgebied door de kern van de stad Ronse stroomt. De hoogte van het projectgebied stijgt van 34,5 m TAW in het noordwesten naar 35,6 m TAW in het zuidoosten.

Gezien de topografische ligging in een thans droog dal tussen twee heuvels, waar voorheen vermoedelijk wel een rivier stroomde, wordt de kans op het aantreffen van een steentijd artefactensite eerder laag ingeschat omdat dit gebied in een natte zone lag. Steentijdsites worden eerder op (hellingen van) de omliggende heuvels verwacht.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied mogelijk bebouwing aanwezig was sinds het midden van de 18de eeuw. De Villaret- en Ferrariskaarten zijn echter niet helemaal duidelijk ten gevolge van problemen met de georeferentie. Wel is duidelijk dat er in het midden van de 19de eeuw een kleiner gebouw in het noordoosten van het projectgebied lag. In het begin van de 20ste eeuw lag er een groter noord-zuid gericht gebouw op de noordelijke helft van het projectgebied. Het zuiden is tot de tweede helft van de 20ste eeuw niet bebouwd. Vanaf de jaren 1970 komt de huidige situatie tot stand met een bedrijfsgebouw/magazijn in het westen, woningen in het oosten en een garage en verhardingen in het noorden. Het is op dit moment niet bekend op welke manier deze gebouwen gefundeerd zijn en of er kelders aanwezig zijn.

Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 400 m rondom het projectgebied zijn er 11 locaties bekend. Het gaat om een opgraving ten noordoosten van

het projectgebied met sporen van de Bronstijd, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Ten opzichte van het projectgebied is dit gebied wel bovenop een heuvel gelegen en niet in een vallei. De andere locaties liggen ten (noord)westen van het projectgebied, richting de historische stadskern van Ronse. Hier werden enkele opgravingen en terreinonderzoeken uitgevoerd met talrijke sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (waterputten, wegniveaus, brandlagen, pottenbakkersovens, fundamente van gebouwen etc.). Hier ligt ook de toren van de Sint-Martinuskerk die oorspronkelijk uit de 12de eeuw dateert. Ter hoogte van een waterloop werden een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing dienden aangetroffen. Later werd de beek overwelfd in baksteen. Alle vondsten in de beekvulling dateerden uit de 14de eeuw.

Gezien de topografische ligging in een natte beekvallei kan een eerder lage verwachting worden opgesteld voor sporen van periodes ouder dan de Middeleeuwen. De enige bekende Bronstijd, IJzertijd en Romeinse site in de omgeving bevindt zich inderdaad op de heuvel ten noorden van de vallei. Vanaf het moment dat Ronse in de Vroege Middeleeuwen gesticht wordt aan de 300 m noordelijker gelegen Molenbeek stijgt ook de kans op het aantreffen van sporensites. Het noordelijke deel van het projectgebied valt in elk geval binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische Stadskern van Ronse', hetgeen de verwachting verhoogt. Omdat het projectgebied aan de rand van de stad lag is de kans op het aantreffen van ambachtelijke sites, die vaak net buiten de stad werden gehuisvest, groot. Tot slot is het niet uitgesloten dat er sporen uit elke periode (metaaltijden tot en met Nieuwe Tijd) voorkomen die typisch zijn voor natte contexten (oeverbeschoeiingen, bruggen etc.). Op basis van het bovenstaande kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Het projectgebied grenst in het noorden aan de Oude Vesten en in het oosten aan een groot parkeerterrein. Ten zuiden en westen staan andere gebouwen. Het projectgebied is voor een groot deel bebouwd met een garage aan de straatkant, een hangar/bedrijfsgebouw aan de oostzijde en enkele andere gebouwen, vermoedelijke de woning bij de garage, met binnenplaats aan de westzijde. De niet bebouwde delen in het noorden zijn verhard en in gebruik als parking. Het is onbekend of de bestaande gebouwen over kelders beschikken of hoe diep deze gebouwen gefundeerd zijn.

De bestaande bebouwing zal volledig gesloopt worden. Binnen het projectgebied worden drie appartementsblokken gepland. Blok A zal zich in het noorden van het projectgebied, langs de Oude Vesten, bevinden. Blok B komt in het oosten van het terrein te liggen, langs de bestaande parking. Blok C tenslotte is kleiner en komt in de meest zuidwestelijke hoek van het projectgebied te liggen. Tussen de drie gebouwen wordt een pad in waterdoorlatende klinkers aangelegd, de rest wordt ingericht als groene zone/tuinzone. Onder bijna het volledige projectgebied wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien. Enkel in het oosten zijn er twee kleine zones die niet onderkelderde worden. De ingang van de parkeergarage ligt in de noordwestelijke hoek van het projectgebied. De diepte van deze parkeergarage, inclusief fundering, bedraagt 3,45 m -mV.

Het projectgebied ligt in een dal tussen twee heuvels ten zuiden en noordoosten. Mogelijk lag er hier een thans verdwenen waterloop die richting de Molenbeek stroomde. Op de quartairgeologische kaart 1/50.000 valt het projectgebied binnen Holocene fluviaatiele afzettingen, dus het is zeker niet uitgesloten dat er hier een waterloop lag. Op de oudere cartografische bronnen zoals de Villaret- en Ferrariskaarten stroomt er inderdaad een rivier in dit dal. De dichtstbijzijnde waterloop is de Molenbeek die ca. 300 m ten noorden van het projectgebied door de kern van de stad Ronse stroomt. De hoogte van het projectgebied stijgt van 34,5 m TAW in het noordwesten naar 35,6 m TAW in het zuidoosten.

Gezien de topografische ligging in een thans droog dal tussen twee heuvels, waar voorheen vermoedelijk wel een rivier stroomde, wordt de kans op het aantreffen van een steentijd artefactensite eerder laag ingeschat omdat dit gebied in een natte zone lag. Steentijdsites worden eerder op (hellingen van) de omliggende heuvels verwacht.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied mogelijk bebouwing aanwezig was sinds het midden van de 18de eeuw. De Villaret- en Ferrariskaarten zijn echter niet helemaal duidelijk ten gevolge van problemen met de georeferentie. Wel is duidelijk dat er in het midden van de 19de eeuw een kleiner gebouw in het noordoosten van het projectgebied lag. In het begin van de 20ste eeuw lag er een groter noord-zuid gericht gebouw op de noordelijke helft van het projectgebied. Het zuiden is tot de tweede helft van de 20ste eeuw niet bebouwd. Vanaf de jaren 1970 komt de huidige situatie tot stand met een bedrijfsgebouw/magazijn in het westen, woningen in het oosten en een garage en verhardingen in het noorden. Het is op dit moment niet bekend op welke manier deze gebouwen gefundeerd zijn en of er kelders aanwezig zijn.

Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 400 m rondom het projectgebied zijn er 11 locaties bekend. Het gaat om een opgraving ten noordoosten van het projectgebied met sporen van de Bronstijd, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Ten opzichte van het projectgebied is dit gebied wel bovenop een heuvel gelegen en niet in een vallei. De andere locaties liggen ten (noord)westen van het projectgebied, richting de historische stadskern van Ronse. Hier werden enkele opgravingen en terreinonderzoeken uitgevoerd met talrijke sporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (waterputten, wegniveaus, brandlagen, pottenbakkersovens, fundamente van gebouwen etc.). Hier ligt ook de toren van de Sint-Martinuskerk die oorspronkelijk uit de 12de eeuw dateert. Ter hoogte van een waterloop werden een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing dienden aangetroffen. Later werd de beek overwelfd in baksteen. Alle vondsten in de beekvulling dateerden uit de 14de eeuw.

Gezien de topografische ligging in een natte beekvallei kan een eerder lage verwachting worden opgesteld voor sporen van periodes ouder dan de Middeleeuwen. De enige bekende Bronstijd, IJzertijd en Romeinse site in de omgeving bevindt zich inderdaad op de heuvel ten noorden van de vallei. Vanaf het moment dat Ronse in de Vroege Middeleeuwen gesticht wordt aan de 300 m noordelijker gelegen Molenbeek stijgt ook de kans op het aantreffen van sporensites. Het noordelijke deel van het projectgebied valt in elk geval binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische Stadskern van Ronse', hetgeen de verwachting verhoogt. Omdat het projectgebied aan de rand van de stad lag is de kans op het aantreffen van ambachtelijke sites, die vaak net buiten de stad werden gehuisvest, groot. Tot slot is het niet uitgesloten dat er sporen uit elke periode (metaaltijden tot en met Nieuwe Tijd) voorkomen die typisch zijn voor natte contexten (oeverbeschoeiingen, bruggen etc.). Op basis van het bovenstaande kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren en er bijkomende maatregelen nodig zijn. Dit wordt verder besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

BOGEMANS F., *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel, 2007.

LAGA P., LOUWYÉ S. & GEETS S., 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001).

VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*, Gent, 2000.

VERVOORT R., *Archeologienota : Elzelestraat 37 - 39, Ronse (prov. Oost-Vlaanderen)*, Borgerhout, 2019.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Inventaris Onroerend Erfgoed'. Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

'Ferrariskaarten'. In *Wikipedia*, 26 december 2019. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

'Geopunt', z.d. <https://www.geopunt.be/>.

Geopunt Vlaanderen. 'Atlas der Buurtwegen'. Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

'Villaretkaart'. In *Wikipedia*, 6 februari 2020. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2022) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2021 (Geopunt, 2022)	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2021 (Geopunt, 2022)	8
Figuur 5: Huidige toestand met garage en paring vanaf de Oude Vesten in het noorden (Google Street View, 2021).....	8
Figuur 6: Huidige toestand met hangar/bedrijfsgebouw vanaf de parking in het oosten (Google Street View, 2019).....	9
Figuur 7: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2022).....	9
Figuur 8: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2022)	10
Figuur 9: Kelderplan (opdrachtgever, 2022)	11
Figuur 10: Snede blok A (opdrachtgever, 2022)	12
Figuur 11: Snede blok B (opdrachtgever, 2022)	12
Figuur 12: Snede blok C (opdrachtgever, 2022)	13
Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (NW-ZO) (Geopunt, 2022)	15
Figuur 14: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2022).....	15
Figuur 15: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2022)	16
Figuur 16: Aarschot aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2022)	17
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2022).....	18
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2022)	19
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2022)	20
Figuur 20: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2022)	21
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2022).....	22
Figuur 22: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2022).....	22
Figuur 23: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2022)	24
Figuur 24: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2022)	25
Figuur 25: Detail uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2022)	29
Figuur 26: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2022).....	29
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2022)	30
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2022).....	31
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (Geopunt, 2022)	31
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 (Geopunt, 2022)	32
Figuur 31: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2022).....	33
Figuur 32: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2022).....	33
Figuur 33: Syntheseplan: geplande bodemingrepen in overlay op het GRB (Geopunt, 2022)	35

7 PLANNENLIJST

ROOU/22/06/23/1 - Digitale aanmaak.....	6
ROOU/22/06/23/2 - Digitale aanmaak.....	6
ROOU/22/06/23/3 - Digitale aanmaak.....	8
ROOU/22/06/23/4 - Digitale aanmaak.....	9
ROOU/22/06/23/5 - Digitale aanmaak.....	15
ROOU/22/06/23/6 - Digitale aanmaak.....	16
ROOU/22/06/23/7 - Digitale aanmaak.....	17
ROOU/22/06/23/8 - Digitale aanmaak.....	18
ROOU/22/06/23/9 - Digitale aanmaak.....	19
ROOU/22/06/23/10 - Digitale aanmaak.....	20
ROOU/22/06/23/11 - Digitale aanmaak.....	21
ROOU/22/06/23/12 - Digitale aanmaak.....	22
ROOU/22/06/23/13 - Digitale aanmaak.....	22
ROOU/22/06/23/14 - Digitale aanmaak.....	24
ROOU/22/06/23/15 - Digitale aanmaak.....	25
ROOU/22/06/23/16 - Digitale aanmaak.....	29
ROOU/22/06/23/17 - Digitale aanmaak.....	29
ROOU/22/06/23/18 - Digitale aanmaak.....	30
ROOU/22/06/23/19 - Digitale aanmaak.....	31
ROOU/22/06/23/20 - Digitale aanmaak.....	31
ROOU/22/06/23/21 - Digitale aanmaak.....	32
ROOU/22/06/23/22 - Digitale aanmaak.....	33
ROOU/22/06/23/23 - Digitale aanmaak.....	33
ROOU/22/06/23/24 - Digitale aanmaak.....	35